

Seminarium om livslångt lärande

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-88607-98-8
Riksdagstryckeriet, Stockholm 2019

Förord

Den 26 september 2019 anordnade utbildningsutskottet ett seminarium i riksdagen på temat Det livslånga lärandet. Seminariets frågeställningar fokuserade på hur de övergripande behoven av kompetens och kompetensförsörjning ser ut i Sverige och vad som behövs för att behoven ska kunna tillgodoses. I seminariet deltog representanter från myndigheter, aktuella utredningar, fackliga organisationer, arbetsgivarorganisationer samt forskare.

I det följande redovisas programmet, en utskrift av de stenografiska uppteckningar som gjordes vid seminariet och de bilder som talarna visade under sina presentationer.

Stockholm i november 2019

Gunilla Svantorp (S)
Utbildningsutskottets ordförande

Cecilia Nordling
Kanslichef utbildningsutskottet

Program

Datum: torsdagen den 26 september 2019

Tidpunkt: kl. 9.00–11.45

Plats: Förstakammarsalen, riksdagen (ingång från Riksplan)

- 9.00** Utskottets ordförande Gunilla Svantorp (S) hälsar välkommen. Inledning av Caroline Helmersson Olsson (S), ordförande i utskottets styrgrupp för uppföljning och utvärdering.
- 9.05** *Vad står begreppet livslångt lärande för? Hur ser den internationella diskussionen ut?*
Andreas Fejes, professor i vuxenpedagogik, Linköpings universitet
- 9.20** *Hur ser kompetensbehoven ut? Vad behövs för att tillgodose behoven?*
En lägesbild utifrån respektive myndighets ansvarsområde och perspektiv (ca 5 minuter per talare)
Mikael Sjöberg, generaldirektör, Arbetsförmedlingen
Peter Fredriksson, generaldirektör, Skolverket
Thomas Persson, generaldirektör, Myndigheten för yrkeshögskolan
Anders Söderholm, generaldirektör, Universitetskanslersämbetet
Therese Wallqvister, analytiker, Tillväxtverket
- 9.50** Kaffepaus
- 10.10** *Synpunkter och förslag om framtidens kompetensförsörjning från ett antal aktuella utredningar (ca 5 minuter per talare)*
Isabella Enbågen, sekreterare, Komvuxutredningen
Pam Fredman, utredare, Styr- och resursutredningen (Strut)
Cecilia Fahlberg, utredare, Arbetsmarknadsutredningen
Lars Stjernkvist, utredare, Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola
Anders Ferbe, ordförande, Valideringsdelegationen

- 10.45** *Synpunkter och förslag om framtidens kompetensförsörjning från fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer (ca 5 minuter per talare)*
- Ana Andric, utredare, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)
- Åsa Odin Ekman, utredare, Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
- Mattias Samuelsson, utredare, Landsorganisationen i Sverige (LO)
- Tobias Krantz, chef för utbildning, forskning och innovation, Svenskt Näringsliv
- Caroline Olsson, sektionschef, avdelningen för arbetsgivarpolitik, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
- 11.15** Frågor från utskottets ledamöter
- 11.45** Avslutning av Maria Stockhaus (M), ledamot i utskottets styrgrupp för uppföljning och utvärdering
- Därefter enklare förtäring

Stenografisk utskrift från seminariet

Ordföranden: Välkomna till detta viktiga seminarium om livslångt lärande! Jag heter Gunilla Svantorp och är ordförande för riksdagens utbildningsutskott och socialdemokrat.

Vårt utskott tycker självklart att vi har förmånen att få jobba med de allra roligaste och viktigaste frågorna här i riksdagen. När det handlar om det livslånga lärandet är det verkligen så. Att lära mer, lära om och lära nytt är vad som krävs, både för de enskilda personerna och för vårt samhälle, som ständigt utvecklas.

Vi ska i dag få lyssna på talare som alla kommer att bygga på vår kunskap. Min uppgift när det gäller att leda detta möte är att se till att alla verkligen har möjlighet att dela med sig av det man vill förmedla på den lilla tid man har fått. Jag kommer därför att vara stenhård med den tid ni som ska tala har på er.

Som ni har sett på dagordningen får utskottets ledamöter sedan ställa frågor i slutet. I övrigt kommer vi att ha två mingeltillfällen. Passa då på att mingla, för det är då ni andra kan ställa frågor till oss alla.

Därmed vill jag än en gång hälsa er välkomna och lämna ordet till styrgruppens ordförande.

Caroline Helmersson Olsson (S): I regeringsformen står det att alla utskott ska följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom sitt ämnesområde. Men vi har också ett ansvar att spana på framtiden. Detta seminarium är en del av det arbetet och ska höja utskottets samlade kunskap.

Redan under förra mandatperioden bad vi vårt mycket kompetenta kansli att ta fram ett underlag som skulle svara på frågorna: Vad är livslångt lärande? Hur beskrivs det? Vem har ansvar? Det var många frågor.

Om jag själv skulle svara är bildningsperspektivet såklart väldigt centralt. Det börjar i en förskola med hög kvalitet, fortsätter i en jämlik kunskapsskola och sedan med goda möjligheter att ställa om och göra om som vuxen, på både formellt och icke formellt sätt. Det finns tillgång till högre utbildning i hela landet, och det finns studiecirklar på äldreboendet.

Men ett så brett perspektiv kan vi inte ha i dag. Dagens seminarium fokuserar på kompetensbehov och kompetensförsörjning, för det är en stor utmaning här och nu och i framtiden.

Jag och hela utskottet ser fram emot att ta del av era inspel till vårt fortsatta mycket viktiga arbete med frågan!

(Applåder)

Andreas Fejes, Linköpings universitet: Jag är djupt tacksam över att ha fått inbjudan att komma hit till er – ni som i detta land har valts till och fått ansvar

för att skapa de bästa förutsättningarna för människor att växa, utvecklas och få nya chanser i livet.

Att omskola sig och ta nya kliv i livet kan för vissa vara vardagsmat, för andra något stort och förunderligt och för en del inte ens en möjlighet. Det är här politiken, det vill säga ni, kommer in, som möjliggörare och ansvariga för att människor ska kunna ta det där klivet, som många gånger är så viktigt på så många plan.

Sverige har genom åren, sett i relation till många andra länder, byggt upp ett omfattande system för vuxnas studier. Det handlar om flera delar: komvux, som en plats som kan ge människor en första eller andra chans och kunskaper som förbereder dem för samhället och yrkeslivet eller kanske ger möjlighet till personlig utveckling; högskolan och yrkeshögskolan, som erbjuder möjlighet till högre studier; folkbildningen, som ger människor möjlighet till kulturell, demokratisk och kompetensgivande bildning; arbetsmarknadsutbildning och, inte att förglömma, arbetsplatslärandet och alla de möjligheter till lärande som skapas genom ett aktivt föreningsliv.

Sverige är ett av de länder i världen som har de högsta deltagarsiffrorna för olika former av studier bland den vuxna befolkningen, vilket framgår av den tabell sammanställd av Rubenson och Desjardin som jag nu visar. Att Sverige har så stort deltagande i studier i vuxen ålder är nog något som många människor inte är medvetna om. Jag brukar till exempel fråga kollegor och studenter vilken utbildningsform i Sverige, av gymnasieskolan och komvux, som har flest elever. De svarar nästan alltid fel.

I tabellen ser vi hur omfattande deltagandet i dessa två utbildningsformer var förra året. Som ni kan notera är det i dag fler elever som deltar i komvux än i gymnasieskolan. Det innebär att ni har ett stort ansvar att se till att de erbjuds möjlighet till en bra utbildning, som förbereder dem för både ett nutida och ett framtida arbets- och samhällsliv och ger möjligheter till personlig utveckling.

Detta har ni fastslagit genom skollagen, där det bland annat står: "Målet för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling."

Men hur ser det då ut? På hur stort allvar tycks ni ta dessa tre uppdrag, som ni har givit komvux? För att svara på den frågan kan vi i ett första skede vända oss till programmet för denna halvdag. I blickfånget står frågan om kompetensförsörjning. Den må vara viktig men knyter framför allt an till den del i skollagen som tydliggör att komvux ska förbereda för arbetslivet. Precis som i många andra sammanhang och i en rad olika offentliga texter sätter ni som politiker och de ni satt att utreda frågor fokus nästan uteslutande på *en* del av det uppdrag ni har beslutat att komvux ska ha.

När jag för några år sedan gick igenom de då aktuella utredningarna om komvux, den om sfi och den om grundvux 2013, återkom frekvent begrepp som effektivisering, kostnadseffektivitet, flexibilitet och individanpassning.

Begreppet personlig utveckling återkom endast vid de tillfällen då skollagen citerades.

Detta sätter fingret på en fråga som sällan diskuteras mer ingående och explicit i den offentliga debatten, nämligen: Varför utbildning och för vad? I detta fall är frågan: Varför utbildning för vuxna eller varför livslångt lärande och för vad? Eller snarare – svaret på frågan ”varför livslångt lärande och för vad?” tas för givet som något självklart och odiskutabelt.

För att utveckla detta argument ytterligare vill jag göra en kort tillbakablick på framväxten av begreppet livslångt lärande, ett policybegrepp som har vuxit fram under en längre tid och fyllts med olika innehåll.

Föregångaren till begreppet livslångt lärande var begreppet livslång utbildning. Det senare begreppet användes till exempel i Faures rapport från Unesco, *Learning to be*, 1972. Han lade fram fyra grundpelare för rapporten. Här påpekas bland annat att livslång utbildning har en central funktion för att skapa en fundamental solidaritet och en gemensam tro på demokrati, för att på så sätt fullt utveckla människan i ett samhälle som ställer allt större krav. Som den framstående utbildningsforskaren Gert Biesta skriver är detta en anmärkningsvärt tydlig humanistisk syn på utbildningens roll i samhället, som speglar 60- och 70-talens framtidstro och tro på generell och universell utveckling.

Livslång utbildning kom så småningom att ersättas av begreppet livslångt lärande. Unesco lade 1994 fram livslångt lärande som mid-term strategy för kommande år. Samma år blev livslångt lärande centralt i Jacques Delors white paper inom EU om konkurrens och ekonomisk utveckling. OECD plockade 1996 upp begreppet i sin rapport *Making Lifelong Learning a Reality for All*. Samma år utropade Europeiska unionen det europeiska året för livslångt lärande.

EU publicerade 2001 sitt memorandum för livslångt lärande, som fastslår en långsiktig plan för hur det livslånga lärandet ska utvecklas i unionen. Detta skifte från livslång utbildning till livslångt lärande är inte bara ett skifte i begrepp utan också ett skifte i svaret på frågorna om varför och för vad.

Låt oss vända oss till EU:s memorandum om livslångt lärande. Här kan vi se hur strategin framför allt lägger fokus på frågor om ekonomisk utveckling och konkurrens, men även social inkludering finns med på ett hörn. Förhoppningen som skrivs fram är att människor genom individuellt anpassade utbildningar ska bli anställningsbara, och social inkludering ska uppstå. Vi ser därmed hur den starkt humanistiskt influerade diskurs som genomsyrade Unescos rapport från 1972 har ersatts av en mer ekonomiskt driven diskurs, något som flera forskare har lyft fram i studier av begreppets framväxt och användning i olika geografiska sammanhang.

Detta för även med sig en omdefinition av relationen mellan staten och den enskilde medborgaren. Staten ska möjliggöra deltagande i studier genom hela livet, men det är upp till den enskilde att ta ansvar för att tacka ja till sådana erbjudanden. Inte minst blir en sådan relation tydlig i begreppet anställningsbarhet. Flera forskare pekar på att detta begrepp implicerar att fullt ansvar

läggs på den enskilde att bli anställningsbar. Lyckas inte den enskilde är det dennes eget fel.

Låt oss nu hoppa fram till nutid. Som jag redan nämnt och som ni redan sett har denna halvdag fokus på kompetensförsörjning. Detta är inte en slump utan ligger väl i linje med hur den ekonomiskt drivna diskursen har omformats och tar sig uttryck i dag.

Begreppet kompetensförsörjning tycks bli allt vanligare i politiska texter. Låt oss ta det exempel jag nu visar från Valideringsutredningen från 2017. Det är bara ett exempel men illustrativt för hur kompetensförsörjning blivit en central del i det sätt på vilket det i dag talas om livslångt lärande. Sådan försörjning ses som nödvändig för fortsatt god ekonomisk utveckling.

Med andra ord, svaret på frågan ”varför livslångt lärande och för vad?” blir å ena sidan väldigt explicitgjort, men å andra sidan tas det för givet. Livslångt lärande blir framför allt och kanske nästan uteslutande en fråga om medel för att tillskapa ekonomisk tillväxt, snarare än något som ska bilda människan för samhällslivet mer brett och skapa möjlighet till personlig utveckling.

Låt oss nu gå till en angränsande, central fråga. Oavsett vad svaret blir på frågan ”varför livslångt lärande och för vad?” kan vi konstatera att vuxnas studier och lärande, genom historien och även i dag, av er politiker lyfts fram som en viktig fråga även om frågans vikt genom åren har skiftat, åtminstone om vi ser till hur staten har finansierat sådan verksamhet över tid.

Den fråga jag nu kort vill beröra är på vilket sätt ni, som representanter för detta parlament, ser till att det i detta land finns goda möjligheter att skapa kunskap om de olika former för vuxnas studier och lärande som ni finansierar.

För att svara på den frågan kan vi empiriskt göra några nedslag. För det första kan vi se i vilken utsträckning det svenska universitetsväsendet bidrar till att skapa kunskap om verksamheter av denna typ. Ett mått kan vara hur väl vi står oss i jämförelse med andra länder vad gäller finansiering av professurer och därtill kopplade forskningsmiljöer med fokus på vuxenutbildning och folkbildning.

Vi kan först ta Finland som exempel. Där finns i dag ungefär tio professurer med profil mot vuxenpedagogik och vuxnas lärande eller andra typer av närliggande benämningar. I Tyskland finns det snart femtio professurer. I Sverige finns det *en* professor, trots att vi är ett av de länder i världen som har högst studiedeltagande bland den vuxna befolkningen. Så viktiga tycker våra politiker och våra universitet att dessa frågor är.

Men frågan är inte ny. Tidigare kollegor till er och utredare som era kollegor har utsett har genom historien återkommande påpekat bristen på forskningsbaserad kunskap om olika sammanhang för vuxnas studier. Låt oss ta några exempel.

Det första är en motion från moderaten Birgitta Rydle från 1979. Hon föreslår att en professor i vuxenpedagogik inrättas, något som även föreslås av socialdemokraterna Lennart Bladh, Åke Gillström och Sivert Andersson. Dessa motioner och en rad andra inlägg i debatten resulterade i den första och fortfarande enda professuren i vuxenpedagogik i Linköping.

Men frågan har naturligtvis återkommit. Vi ser till exempel hur socialdemokraterna Monica Öhman, Leif Marklund och Åke Selberg i en motion från 1990 föreslår att ytterligare professorer inrättas för att skapa kunskap om dessa områden. I samband med Kunskapslyftet anförde den socialdemokratiska ledda regeringen 1999 i sin utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning bland annat ett behov av ökad forskning om lärandeprocesser inom vuxenutbildningen.

Det behov som identifierades 1999 tycks dock inte ha åtgärdats. I den nyligen publicerade Komvuxutredningen återkommer samma argument: att kunskapsproduktionen när det gäller vuxenutbildningen är underdimensionerad.

Även här i riksdagens andra kammare har liknande behov nyligen anförts av parlamentariker. I en motion från Vänsterpartiet inlämnad i slutet av förra året anförts bland annat att en stor andel av dem som undervisar inom vuxenutbildningen inte har tillräckligt god utbildning för att göra detta, något som de menar måste åtgärdas. Med andra ord har kollegor till er parlamentariker samt utredare som ni genom åren har utsett att utreda olika frågor påtalat bristen av vetenskaplig produktion gällande vuxnas studier och lärande, som ni finansierar.

Men en tydlig bild växer ändå fram: Å ena sidan är flera parlamentariker medvetna om bristen på kunskapsproduktion inom området, å andra sidan tycks det svenska parlamentet inte anse att frågan är tillräckligt viktig för att göra något åt detta. Om frågan ansetts vara viktig hade nog Sverige, ett land med så högt studiedeltagande bland vuxna, lyckats få till mer än en enda professur i vuxenpedagogik under de senaste 50 åren.

Nära kopplat till det föregående är frågan om på vilket sätt landets lärarutbildningar lever upp till de krav ni ställt på dem som ska förbereda studenterna för arbete inom komvux. I den proposition som lade grunden för nuvarande lärarutbildning anförde den borgerliga regeringen bland annat vikten av att lärarutbildningar lyfter fram vuxenutbildningen och dess särskilda behov och frågeställningar. Vidare har ni i högskoleförordningen fastslagit att ämnes- och yrkeslärarprogrammen ska förbereda studenter för arbete i de sammanhang där de får behörighet; där inkluderas komvux.

Frågan är hur väl era statligt finansierade lärosäten följer era beslut. I en nyligen genomförd studie gick jag igenom kursplaner och litteraturlistor för alla kurser inom ramen för den utbildningsvetenskapliga kärnan vid tolv av landets universitet. Jag sökte på ord som indikerar olika utbildningssammanhang och olika målgrupper för att se hur närvarande vuxenutbildningen och vuxna som elever var i det kunskapsinnehåll och de mål som fanns för kurserna.

Resultatet var nedslående. Som vi kan se i den tabell jag nu visar tycks till exempel endast två av tolv lärosäten veta om att det finns en läroplan för vuxenutbildningen som ni har beslutat om och som gäller sedan 2012. Den finns alltså med på litteraturlistor för två av de landets tolv utbildningar som jag har tittat på. Man vet alltså inte om att det finns en läroplan – det är ganska anmärkningsvärt. Det framgick även av studien att ord som ”vuxenutbildning”

och ”vuxna” inte var vanligt förekommande, till skillnad från ord som ”skola”, ”grundskola”, ”gymnasieskola”, ”barn” och ”ungdomar”.

Med andra ord – om ni som parlamentariker anser det vara viktigt att de lärare som jobbar med de hundratusentals eleverna i komvux har kompetens för arbete i ett sådant sammanhang finns det mycket för er att göra. Det handlar inte bara om att se till att era lärosäten som har rätt att bedriva lärarutbildning följer de krav ni har ställt upp i högskoleförordningen utan också om att ni de facto exkluderar lärarna inom komvux och folkhögskola från statliga insatser för kompetens- och löneutveckling. Framför allt kan ni inte bara tala om vikten av kunskapsproduktion och vuxenutbildning utan måste även se till att göra verklighet av det ni talar om.

För att summera: Sverige har ett väl utbyggt och omfattande system för vuxnas studier. Antalet elever och deltagare per capita är bland de högsta i världen. Svaret på frågan ”varför livslångt lärande och för vad?” är i dag snävt avgränsat till en ekonomistiskt driven diskurs. Vuxenutbildningens uppdrag att utbilda för samhällslivet och för personlig utveckling marginaliseras. Det finns behov av kunskapsproduktion gällande vuxnas studier och lärande, vilket parlamentariker genom åren konstant har påpekat, men under de senaste 40 åren har man inte gjort något åt det.

Lärarutbildningarna ignorerar de krav ni ställt på dem, vilket gör att lärare i komvux under sin utbildning riskerar att inte få den kunskap som behövs för att förbereda sig för arbete i ett sådant sammanhang. De elever som går i komvux får inte de välutbildade lärare de har rätt till.

Samtidigt tycks dessa frågor anses viktiga, åtminstone om man ser till vad ni parlamentariker säger, snarare än till vad ni gör. Är det inte dags för er att inte bara talk the talk utan också walk the walk?

(Applåder)

Mikael Sjöberg, Arbetsförmedlingen: Tack för möjligheten att komma hit och tala om ett av de kanske mer betydelsefulla ämnen som vi kommer i kontakt med när vi tittar på landets långsiktiga utveckling.

För oss på Arbetsförmedlingen handlar dessa frågor i stor utsträckning om just kompetensförsörjning. Vi hörde Andreas beskriva balansen mellan kompetensförsörjning och en utbildad befolkning i ett bredare perspektiv. Vi upplever många gånger att vi är en av de myndigheter som försöker påverka balansen mot kompetensförsörjning eftersom vi upplever att det ofta finns ett fortsatt behov av att föra in de perspektiven. Möjligen kan vi mot bakgrund av den tidigare föredragningen konstatera att det redan finns en ganska bred sådan diskussion.

Vi ser att behoven av kompetensförsörjning, livslångt lärande och utbildning ökar. Hela det paketet står i vår värld för ett område som får ökad betydelse. Vi ser också att det förändras. Om vi traditionellt sett tänker oss att utbildning förmedlar kunskap driver vi liksom många arbetsgivare mot att också diskutera ytterligare förmågor och människors potential – allt utifrån att

arbetslivet förändras allt snabbare, och vi ser att arbetsgivare i ökad utsträckning rekryterar efter framtida potential. Förändringarna är så snabba att det inte alltid går att hålla fast vid endast specifika ämneskunskaper. De måste kombineras med både förmåga och framtida potential.

Kompetensförsörjningen anser vi är ett gemensamt ansvar. Individen har ett ansvar, arbetsgivarna har ett och samhället och politiken ett. För vår del jobbar vi inom hela det spektrumet. Vi möter arbetssökande som vi vägleder och coachar in i olika utbildningar eller i arbete. Vi jobbar med arbetsgivare i deras kompetensförsörjning, och vi jobbar med organisationer och förser politiken med beslutsunderlag.

Vi konstaterar som sagt att utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågorna blir allt viktigare. Vi kan se att det blir viktigare med vad vi kan kalla en grundläggande basutbildning, som för många arbetsgivare och på arbetsmarknaden i dag handlar om en fullgjord gymnasieutbildning. Arbetslöshets-siffrorna är påtagligt höga för dem som inte har en gymnasieutbildning.

Vi ser också stora behov, inte minst framöver, av olika former av spetskompetens. Vi tror att länder i mycket större utsträckning kommer att konkurrera med varandra för att attrahera den kompetens som man själv kanske inte förmår att få fram via utbildning och träning.

Vi ser också att många länder i vår omvärld jobbar väldigt aktivt med dessa frågor nationellt. Inom den internationella arbetsförmedlingsvärlden är det tydligt att många länder, med sina regeringar och parlament i spetsen, driver olika kompetensförsörjningsfrågor som ett sätt att göra länderna mer konkurrenskraftiga i framtiden.

Om detta är ett gemensamt ansvar är det inte bara utifrån ett meso-, mikro- och makroperspektiv. Det är också ett gemensamt ansvar för många olika aktörer inom systemet. Många utbildningssystem är inte konstruerade för att till exempel underlätta övergångar för studenter mellan olika utbildningar. Olika myndigheter är involverade.

Detta har lett till att vi från ett antal myndigheter har startat ett gemensamt projekt för att identifiera hur studenternas upplevelse av utbildningssystemens funktion ser ut. Var uppstår det skav? Vad är det som gör att det är svårt för vissa att både komma in och kanske också gå vidare i olika studiesteg? Detta samarbete bedrivs mellan ett antal myndigheter, och förhoppningsvis kommer arbetet att leda till ökad kunskap så att vi kan stödja politiken i dess beslutsfattande.

(Applåder)

Peter Fredriksson, Skolverket: God förmiddag och tack för inbjudan! Skolverket har ansvar för grundskola, gymnasium och komvux, och mina kommentarer begränsar sig därför till dessa skolformer.

Jag tror att alla här förstår att det om vi ska klara kompetensförsörjningen vill till att grundskolan klarar sitt uppdrag och att elever lämnar grundskolan behöriga för nationellt program. Och om de är behöriga för nationellt program

vill det till att de klarar gymnasiet och lämnar det med examen så att de kan studera vidare eller komma i arbete. Ska det bli rätt måste det börja rätt – det är min utgångspunkt.

Om vi börjar med grundskolan presenterar Skolverket i dag nya resultat gällande behörighet till nationellt program. Förändringarna är väldigt små. När man tittar på dessa siffror är det alltid intressantare att titta på olika grupper, och vi kan se att 25 procent av de elever vars föräldrar har högst gymnasieutbildning saknar behörighet. Det är en alldeles för hög siffra.

Man tänker sig då kanske att det behövs kraftfulla insatser. Jag skulle vilja säga att det kanske inte i huvudsak är mer insatser som krävs för denna elevgrupp, utan bättre kvalitet. Många elever skulle klara skolan om de mötte en skola med högre kvalitet. Det kan handla om sådant som arbetsro, tydliga krav och förväntningar och undervisning som faktiskt är anpassad till de elever som sitter i klassrummet.

Inom denna grupp ryms dock också elever som verkligen behöver något utöver det som alla andra elever får; det är de elever som är nyanlända. Jag vill inte trötta er med siffror, men av de elever som har kommit till Sverige under årskurserna 1–5 är behörighetsgraden 66,4 procent. Bland de elever som har kommit till Sverige senare och alltså gått högst fyra år i skolan är behörighetsgraden 29,1 procent.

Här behövs naturligtvis riktade insatser. Sådana pågår: lovskola och satsningar på förstelärare i områden där många av dessa elever har sin skolgång. Detta är bra. Dåligt är att vi i så liten utsträckning vet vad de skolor gör som faktiskt framgångsrikt jobbar med denna elevgrupp.

När vi tittar på hur det går för dessa elever ser vi nämligen att det går olika bra även för dem. Då kan vi utgå från att det finns skolor som gör rätt saker och andra som kanske gör fel saker. Här tycker jag verkligen att vi borde samla oss kring de framgångsfaktorer som utmärker de skolor som lyckas med denna grupp elever, som har kommit sent till Sverige och gått ett begränsat antal år i skolan. Utbildningen ska ju vila på vetenskap och beprövad erfarenhet, och vi borde alla ta ansvar för att inslagen av fritt valt arbete blir mindre.

Gymnasiet, då? Hur ser det ut där? Jo, mellan 14 000 och 15 000 elever varje år lämnar gymnasiet utan examen. När vi på Skolverket tittar på den här elevgruppen kan vi konstatera att ungefär hälften saknar ett eller ett par ämnen. Det är alltså väldigt lite som gör att de inte får examen, så här talar jag inte om kraftfulla insatser. Vad som krävs här är att skolan följer dessa elevers skolgång, får syn på vad det är som saknas och sätter in adekvata och relevanta åtgärder. Det krävs alltså inte särskilt mycket för att lyckas med betydligt fler elever i gymnasieskolan.

Man kan också tänka sig ett fjärde gymnasieår, vilket ju förekommer. Men det är naturligtvis mycket kostsammare och organisatoriskt svårare, och som ni vet kräver det en tillgång på lärare som vi inte har.

Jag tycker att det är intressant att titta på den stora grupp elever som går det vi kallar introduktionsprogram. Skolverket kommer snart med en rapport, där vi har följt upp vad som händer med dessa elever när de lämnar gymnasiet. Vi

kan konstatera – det här tycker jag är viktigt, och vi ska alla ha det i minnet – att det går olika bra för dem beroende på vilket introduktionsprogram de har gått. Föga överraskande: Har de gått yrkesintroduktion får de arbete i mycket större utsträckning än om de har gått andra introduktionsprogram. Det bör alltså vara någonting att satsa på framöver – att se till att dessa elever går yrkesintroduktion.

Intressant är också att man kan konstatera att elever med utländsk bakgrund i mycket större utsträckning kommer i arbete efter ett introduktionsprogram än elever med svensk bakgrund.

Vi vet att andelen elever som går yrkesprogram minskar, inte bara i Sverige utan i hela OECD. Det vi behöver göra här är framför allt att eliminera den negativa bild som finns av yrkesprogram. Det är faktiskt så att elever har en negativ bild av yrkesprogram, och det alldeles i onödan. Det bör vi och många andra ta ansvar för – också branschen.

Andreas talade för komvux här. Där pågår många insatser. Behövs det fler? Nej, kanske inte självklart. Däremot behöver man – eller jag; det är bäst att jag säger jag, annars blir Andreas arg – ta hand om de satsningar som redan pågår. Jag tycker att det allra viktigaste är att vi gör det. Jag ska inte rabbla alla. Men vi satsar på yrkesvux, och vi kan se att kommunerna på olika sätt tar del av den satsningen och skjuter till av egna medel de pengar som möjliggör denna utbildningsväg för eleverna.

När vi tittar på utbildningsplikten kan vi se att ansvarstagandet varierar och att man ger olika mycket stöd till eleverna. Här borde vi samla oss och ta ett gemensamt ansvar för komvux, och det gör vi på olika sätt. Det är kommuner, branscher, inte minst Skolmyndigheten och naturligtvis Arbetsförmedlingen.

Några avslutande kommentarer.

Ordföranden: Det vet jag inte om du hinner. Dina fem minuter har blivit sex. Då får du ta en kortkort.

Peter Fredriksson, Skolverket: Då tar jag en, då. Det är inte säkert att den bästa formen av kompetensutveckling är att man sätter sig i skolbänken. En praktikinära undervisning och kompetensutveckling är kanske en bättre väg att gå. Dels blir förutsättningarna för lärande bättre när teori möter praktik och dels kan man med mer praktikinära lärande fortsätta att vara en resurs på arbetsplatsen. Vi ser de vägarna in i till exempel läraryrket i större utsträckning i dag än tidigare, och det är bra.

Jag brukar tänka så här: Om alla är på kurs och utbildning, vem ska då göra jobbet?

(Applåder)

Thomas Persson, Myndigheten för yrkeshögskolan: Tack för inbjudan! Jag tänkte säga något kort om två saker.

Dels tänkte jag förstås säga något om yrkeshögskolan och dess roll som kompetensförsörjare och del i ett livslångt lärande.

Det jag också hoppas hinna med att säga någonting om är om erfarenheterna från yrkeshögskolan också kan förstärka arbetet med något slags nationellt kompetensförsörjningssystem.

Yrkeshögskolan har goda utfall – 93 procent av dem som har gått en utbildning och blir examinerade får jobb inom ett år, 91 procent av dem åtminstone till viss del inom det yrkesområde de utbildade sig till. Ungefär 85 procent av dem som examinerats byter arbetsgivare efter utbildningen.

Det är en rejäl spridning på utbildningar över hela landet. YH har hittills bedrivits i 167 kommuner. Tar man med även KY-utbildningar har utbildning bedrivits i 200 kommuner.

De examinerade har bra löneutveckling. Det är positiva effekter på sysselsättningen. Det finns också någon studie som visar att de påverkar produktiviteten i företag inom tekniksektorn efter utbildningen. De studerande är nöjda.

Detta betyder inte att allt fungerar bra eller att allt är perfekt, men det finns en del positiva saker att luta sig mot. Slutsatsen som jag drar är att yrkeshögskolan i allt väsentligt fungerar och når de mål som man tänkte när man konstruerade YH-systemet. Detta till en kostnad på 63 000 kronor per studerande och år.

Utifrån detta gör jag tre reflektioner.

Den första är om man borde ha mer yrkeshögskola om det nu fungerar så pass bra som jag beskriver.

Det pågår redan en kraftig expansion. Mellan 2018 och 2022 ska verksamheten öka med närmare 50 procent. Från det första året av den expansionen, 2018, har vi en del uppföljningsdata. De är i allt väsentligt positiva sett till studerandetillströmning, det vill säga de som påbörjar en utbildning. Vi har ju ingen aning om de kommer att slutföra utbildningen. Det vet vi förstås inte. Men de uppföljningsdata vi har för år ett ser ändå positiva ut. Det ser ut som om expansionen skulle kunna fungera.

När det gäller årets siffror hoppas jag att jag inom en månad har motsvarande uppföljningsdata och kan redovisa dem. Jag hade hoppats kunna göra det i dag, men det gick inte.

När det gäller år tre till fem av expansionen vet vi ingenting. Men jag tänker ungefär så här: Om uppföljningsdata för 2019 ser lika positiva ut som de gör för 2018 bör det finnas saker som talar för att detta kommer att fungera, alltså att man kan genomföra expansionen på fem år. Allt talar naturligtvis inte för det, men mycket talar för det. Det som skulle kunna hända är möjligtvis en tidsfördröjning på ett eller ett par år.

Sedan är det väl läge att fundera på om man vill att yrkeshögskolan ska expandera ännu mer. Om man får tro branscher och arbetsliv finns det ett sådant behov. Kanske är det läge att under nästa år börja ta fram underlag och fundera på om det skulle vara en rimlig utveckling.

Den andra reflektionen jag gör är denna: Om nu yrkeshögskolan fungerar bra, skulle man kunna kopiera den modellen och stoppa in den i andra utbildningsformer?

Svaret på den frågan är nej; det går naturligtvis inte. Den typen av förändringsstrategi fungerar ju aldrig. Men jag skulle nog ändå kunna säga att själva konstruktionen i YH-modellen med fördel skulle kunna prövas inom till exempel yrkesutbildningen för vuxna för att se om den skulle kunna påverka så att behoven framför allt i näringslivet kunde tillfredsställas bättre av yrkesutbildning än vad vi klarar av i dag. Kanske man till och med på ungdomssidan skulle kunna göra någon form av test för att se om det skulle kunna fungera. Men kopiera tror jag inte på.

Den tredje reflektionen jag gör utifrån bilden jag försöker måla upp av yrkeshögskolan är om man kan använda erfarenheter från yrkeshögskolan när man försöker bygga någon form av sammanhållet system för nationell kompetensförsörjning generellt i landet.

När det gäller erfarenheterna från yrkeshögskolan – det handlar om behovsanalyser, branschsamverkan, samverkan med arbetslivets parter och vad det nu kan tänkas vara men också de erfarenheter som myndigheterna har från arbete med validering, branschvalidering, kvalifikationsramverket SeQF, den myndighetssamverkan som flera varit inne på och som faktiskt håller på att ta sig och samverkan med olika regionala organ – ser jag behov av någon form av struktur som är hämtad ur YH-tänket. Jag ska se om jag kan leta fram en bild.

Ordföranden: Nu är din tid ute, Thomas.

Thomas Persson, Myndigheten för yrkeshögskolan: Är tiden ute? Jag visar bilden, och så visar jag snabbt nästa bild också.

Min poäng är att ska man jobba med någon form av nationell kompetensförsörjning är det flera olika funktioner som måste samverka. Jag tror att MYH men naturligtvis också många andra myndigheter måste bidra i detta. Jag tror att det kommer att behövas väldigt mycket myndighetssamverkan.

Jag stannar där.

(Applåder)

Anders Söderholm, Universitetskanslersämbetet: Tack för inbjudan att delta! UKÄ är som ni säkert känner till en av sektorsmyndigheterna för högskolesektorn, som bland annat håller ordning på statistik och kunskapsunderlag inom sektorn.

Jag tänkte ta min utgångspunkt i detta faktum och beskriva lite grann hur det ser ut.

Det finns ju många anledningar att studera. En del vill ha sitt första jobb, men många studerar faktiskt för att få ett nytt jobb, karriärväxla, helt byta

inriktning eller uppdatera sig inom sitt yrkesområde. Många av studenterna som finns inom högskolan är på det sättet livslångt lärande studenter. Vi taggar dem inte på det sättet och det finns heller ingen taggning av huruvida syftet med kurserna är att tillfredsställa den typen av behov, så det är svårt att säga exakt hur det ser ut. Men det svenska högskolesystemet är i huvudsak kursbaserat, vilket gör det användbart för många olika syften vid sidan om att bara erbjuda långa programutbildningar. Av de 380 000 studenter vi har är 110 000 registrerade på kurser. Bland dem finns det naturligtvis många som läser för att öka sitt kunnande efter de inledande studierna.

Vi ser också att när det är lågkonjunktur för de långa programutbildningarna ökar kursdeltagandet, så universiteten tillgodoser vid olika tidpunkter det här behovet på lite olika sätt. Det varierar alltså mellan 110 000 och 200 000 personer som är engagerade i kursutbudet.

Man kan också titta på studenternas ålder. I dag är det 14 procent av studenterna som är äldre än 30 år och 25 procent av studenterna som är äldre än 25 år. Det är klart att i den gruppen finns det också många som studerar vid högskolan i syfte att skapa ett livslångt lärande.

När det gäller studieformerna är det ungefär 20 procent eller 70 000 studenter som studerar på andra sätt än heltid på campus. Det är allt från deltidsstudier och distansstudier till sommarkurser eller andra utbildningsformer där man försöker tillgodose andra behov än heltidsstudenternas.

För att bara ta sommarkurserna, som pågår mellan juni och augusti, har de någonstans mellan 3 000 och 4 000 helårsstudenter beroende på vilket år man tittar på. Men det är naturligtvis betydligt fler personer som engagerar sig i den typen av studier.

Man kan också se på hur många som återkommer till högskolan efter examen. Det är faktiskt så att 40 procent av alla examinerade studenter återkommer inom 20 år för att fylla på sin kunskap genom att registrera sig på kurser eller program i en senare del av livet.

Vi har också vissa program inom högskolan som faktiskt är designade för livslångt lärande, där man ofta kombinerar arbete och studier, till exempel specialistsjuksköterska och flera andra legitimationsyrken, specialpedagoger med flera. Det är ungefär 4 000 helårsstudenter inom den kategorin. Och 4 000 är en magisk siffra – ungefär lika många, 4 000 helårsstudenter, finns inom högskolans uppdragsutbildning. Det är naturligtvis många fler personer, men det är också en stor del som omsätter närmare 1 ½ miljard.

Så här kan man fortsätta. Mitt budskap så här långt är att högskolan gör mycket när det gäller livslångt lärande. Utbudet följer behoven, men det är för den skull inte sagt att utbudet hela tiden täcker behoven. Inom högskolan, som liksom järnvägssystemet i dag går för högtryck på 101–102 procent av sin kapacitet, ställs planeringen hela tiden inför att ställa brist mot brist. Är det bättre att tillgodose vårdens behov av sjuksköterskor eller att arbeta med livslångt lärande i olika sammanhang?

Sedan kan man förstås diskutera om den strategiska uppmärksamheten inom högskolesektorn är på den nivå som man kanske skulle vilja att den var.

Finns det en medvetenhet om behoven i denna sektor? Har man utvecklingsinsatser, inte minst av pedagogisk art, för att fånga upp de speciella typer av kunskapsinhämtning som passar för livslångt lärande? Har man bra prognosverktyg för att se huruvida de bristsituationer som man har att arbeta med kan bedömas och värderas på olika sätt?

Man kan också diskutera arbetsfördelningen mellan universitet och högskolor å ena sidan och yrkeshögskolor å den andra men också mellan universitet, högskolor och yrkeshögskolor å ena sidan och arbetsgivare å den andra – eller mellan arbetsgivare och skattebetalare, kan man kanske säga.

Avslutningsvis vill jag bara peka på styrsystemets viktighet i detta. Det är självklart att det påpekar utbudet som högskolan har. Man kan se på de mekanismer som finns i själva resursfördelningen. Det har funnits förslag på att ändra dem på ett sådant sätt att man genererar fler kurser av ett visst slag. Men jag vill också peka på det förslag som läggs in i den så kallade Strut-utredningen, där man bland annat förespråkar ett system där inte alla behöver göra precis samma sak utan man skulle kunna ha en mer intelligent dialog med de enskilda högskolorna för att på så sätt gynna både profileringen på högskolorna och utbudet av livslångt lärande.

(Applåder)

Therese Wallqvister, Tillväxtverket: Tillväxtverket har en vision: Vi vill ha fler företag som vill, kan och vågar. Det vi ser i våra undersökningar är att företagen vill – de vill växa – men i vissa fall inte kan eller vågar på grund av kompetensbristen. Den har seglat upp som det största hindret i vår enkätundersökning Företagens villkor och verklighet. Det är 28 procent av företagen som svarar att tillgång till lämplig arbetskraft är det som hindrar dem.

Jag ska säga att det är de små och medelstora företagen som vi undersöker i denna enkät, för det är dem vi främjar i vår verksamhet. De andra klarar sig något bättre själva och har kanske också andra aktörer på sin sida, så att säga.

På andra plats kommer krångliga regler och på tredje plats tid att ta sig an kärnverksamheten. Vi har förstås många soloföretag i Sverige som inte har tid för strategi.

Den lilla figuren till höger på denna bild visar hur antalet svarande som tycker att det är kompetensförsörjning som är problemet har förändrats över tid. Som ni ser ställer vi frågan vart tredje år, och det är snart dags igen.

Man kan se att detta lite grann följer konjunkturen, men det är inte hela sanningen. Jag återkommer till det.

Byggbranschen har det allra svårast när det gäller kompetensförsörjning. Därefter kommer industrin på andra plats och sedan transport och magasinering. Vi har hubbar i Sverige, till exempel i Jönköpingstrakten, där man försöker specialisera sig inom logistik men har svårt att hitta folk.

Till höger på denna bild har vi samma tidsserie. Vi kan se att byggbranschen följer konjunkturen extremt mycket medan andra branscher kanske har en liten förskjutning i hur de följer konjunkturen i detta avseende.

Här kommer en bild på det jag nämnde – att det inte bara är en konjunkturfråga. Vi ser att år 2006 fanns det 0,15 lediga jobb för varje arbetslös. År 2016 är det nästan dubbelt så hög andel; det närmar sig 0,3 lediga jobb för varje arbetslös. Det betyder att problemet ur företagens perspektiv inte kommer att försvinna när konjunkturen nu troligen växlar, utan man kommer fortfarande att ha svårt att hitta rätt folk.

Vi har beställt en särskild studie från Martin Henning vid Göteborgs universitet av industrin och den högteknologiska industrin. Den visar att det nu sker en stor omvandling med digitalisering, automatisering med mera. Det är en spetsprocess; det kommer alltså helt nya yrken med specialister. Men det är också en process som sker på bredden. Är man jurist på ett stort företag måste man lära sig till exempel vad som händer med upphovsrätten när en process automatiseras. Det är olika juridiska frågor som berörs av det här. Det betyder också att kompetensutveckling måste till. Det handlar kanske inte om att man måste ha en jättelång ny utbildning. Men man måste få en skjuts, en injektion, kanske några kvällar i veckan, när man är yrkesverksam.

Man ser också i denna studie att det finns en stark manlig dominans. Det gäller även den tillverkningsnära tjänstesektorn, som är intimt kopplad till själva tillverkningen. I tjänstesektorn är man något yngre, men man är fortfarande man.

Vi ser också att en fjärdedel av yrkena i den högteknologiska industrin – hit räknar vi fordon, läkemedel och en del andra branscher – är glesbefolkade. De innehåller färre än hundra personer. Så kanske det ska vara. I vissa fall är det helt naturligt. Men det gör också att vårt kompetenslandskap, som forskarna väljer att kalla det, är ganska sårbart. Vi ser många regioner i Sverige som talar om att ”vi måste ha så här många med yrke X”, men det kanske inte finns så många i hela Sverige. Ibland kan det alltså finnas orealistiska förhoppningar på hur man ska kunna specialisera sig inom en region.

Man har i undersökningen kombinerat kvantitativa data med intervjuer av företag och konstaterat att företagen tyvärr är ganska reaktiva. De använder traditionella metoder även om tjänstesektorn är lite bättre på att jobba med sociala medier och på andra sätt locka till sig folk. Men man hinner inte med den strategiska kompetensplaneringen. Man hinner tänka att ”nu slutar Bengt – vi måste få en ny Bengt”, men man hinner inte tänka lite mer långsiktigt. Det kanske till exempel inte alltid är en fråga om att rekrytera en ny person. Man kanske kan locka till sig en ny styrelsekompetens eller kompetensutveckla dem som man redan har.

Vad kan staten och andra offentliga aktörer göra? Vi skulle gärna se att man ökar styrningen av dimensioneringen av olika utbildningar. Vi förstår att det blir problem om man har ett stort antal tomma platser. Det är ju inte önskvärt, men ska man verkligen fortsätta att göra det så lönsamt att locka till sig elever med exempelvis e-sport som det är i dag? Är det vad näringslivet och de offentliga arbetsgivarna behöver?

Vi ser att man behöver förändra attityden till bristyrken och kulturen i olika yrken för att göra den mindre könsstereotyp. Det är en fråga för individen, som

behöver mer kunskap om vad till exempel industrin är i dag. Det är ett rent yrke med goda möjligheter till kompetensutveckling. Det är inte den smutsiga fabriken som man kanske ser framför sig. Men vi behöver också en attitydförändring hos branscherna. Den där Bengt skulle mycket väl kunna vara en kvinna i stället. Hur skapar man omklädningsrum, attityder och sådant som gör att kvinnor känner sig välkomna?

Vi har en statistik som heter Regionala matchningsindikatorer, som SCB på uppdrag av oss tittar på. Där ser vi till exempel att inom it-branschen, som skriker efter folk, är det 10 procentenheter högre andel män som jobbar med det som de är utbildade till. Om de har en eftergymnasial datautbildning jobbar de i stor utsträckning med det medan en 10 procentenheter lägre andel kvinnor gör detsamma. De har gått denna långa högskoleutbildning men jobbar med någonting helt annat – ibland i helt okvalificerade yrken, som de inte hade behövt gå på högskola för alls.

Vi tycker att man ska stödja företagen att arbeta mer strategiskt med sin kompetensförsörjning. Det gör bland annat vi på Tillväxtverket. Vi har både EU-medel och nationella medel till vårt förfogande. Men det finns också branschorganisationer och många andra som jobbar med detta och som kan behöva stöd just för att tänka inte bara på rekrytering utan också på ett mer komplext sätt kring kompetensförsörjning.

Vi behöver öka möjligheten att vidareutbilda sig i vuxen ålder och då kanske inte alltid den långa utbildningen utan korta utbildningar på kvällstid och distans som funkar för dem som redan är yrkesverksamma. Det är ofta individen som ser att någonting är på väg att hända, kanske innan företaget och branschen ser det, och tänker att den måste bredda sin kompetens. Om vi helt förlitar oss på att företagen sköter kompetensutvecklingen, vad händer då när företaget går i konkurs? Vi måste uppmuntra också individen. Det är, som någon sa tidigare, ett delat ansvar.

Vi behöver stärka insatserna för validering, inte minst av dem med utländsk bakgrund. Det är väl den andra begåvningsreserven, om man får säga så. Det är både personer med utländsk bakgrund och personer som är underrepresenterade könsmässigt som är lösningen på många håll.

Vi behöver göra det möjligt för fler att få en gymnasieutbildning, som bland andra Peter Fredriksson var inne på. Man klarar sig inte på svensk arbetsmarknad utan en gymnasieutbildning, så vi behöver satsa på att få med oss de sista individerna – även om det går bra på ett övergripande plan i svenskt utbildningsväsende.

(Applåder)

Ordföranden: Då är det kaffepaus. Klockan tio över tio är vi tillbaka här igen.

Isabella Enbågen, Komvuxutredningen: Komvuxutredningen lämnades till regeringen för ungefär ett år sedan, och i december kommer propositionen *Komvux för stärkt kompetensförsörjning*. Vi valde att kalla utredningen *En andra*

och en annan chans – ett komvux i tiden. Vad är då ett komvux i tiden? Jo, det är självfallet att komvux ska följa samhälls- och arbetsmarknadsbehov. Detta har komvux gjort under sina dryga 50 år, och det behöver det fortsätta att göra.

I dag, med matchningsproblematik och stora omställningar på arbetsmarknaden och fler nyanlända i behov av utbildning eller fullgjord gymnasieutbildning, något som i stort sett är ett krav för att få ett jobb, vilket vi hörde här förut, måste komvux spela ett stort antal roller. Jag har lyft fram kompensatorisk, en väg in för unga utanför, att det behöver vara en viktig del av etableringen av nyanlända, att det ska främja personlig utveckling, som Andreas nämnde, och att det behöver vara ett flexibelt verktyg för snabb omställning. Inte minst är det centralt för Sveriges kompetensförsörjning, och därför måste det fungera som ett verktyg även för detta.

De utbildningsinsatser som krävs för att lösa matchningsproblematiken i dag behöver till stor del ske inom vuxenutbildningen. Det står ganska klart nu att gymnasieskolan inte ensam kan lösa den kompetensbrist som finns, inte ens om söktrycket skulle gå rakt uppåt nu. Det är för få elever, och ledtiderna från påbörjad till avslutad utbildning är för långa. Där är yrkesvux ett kraftfullt verktyg för kompetensförsörjningen, men då måste komvux kunna ge möjlighet till både en andra och en annan chans.

Det måste alltså vara möjligt både att ta igen tidigare skolmisslyckanden och att yrkesväxla och byta bana. Det måste gå att röra sig horisontellt genom utbildningssystemet. Det kanske inte är en högre utbildning man måste ha för att få ett jobb utan en annan utbildning.

Man måste kunna gå från en gymnasieexamen inom till exempel ett högskoleförberedande program till en yrkesutbildning på komvux. I dag är detta tyvärr i stort sett omöjligt i stora delar av Sverige, och det har att göra med urvalsreglerna. Även om det finns en massa punkter i komvuxutredningen som skulle kunna hänföras till kompetensförsörjning lyfter jag upp just urvalsreglerna, för de är så pass centrala för att yrkesvux ska fungera som det verktyg det behöver vara för kompetensförsörjningen.

Jag har inte tid att gå igenom det här i detalj, men i dag bygger urvalsreglerna på att man prioriterar dem med minst utbildning och sedan dem med kort utbildning eller svag ställning på arbetsmarknaden. Under utredningens gång mötte vi flera fall där urvalsreglerna har satt krokben för människor som är i behov av utbildning.

Samtal med företrädare för arbetslivet visar att komvux inte kan spela den roll det behöver göra för kompetensförsörjningen i dag därför att urvalsreglerna sätter stopp. De stänger dörrar för folk. Det gäller till exempel personer som har en högskoleförberedande examen från gymnasiet och som nu är arbetslösa. De har för lång utbildning. Kort tidigare utbildning är ofta ett absolut begrepp och tolkas som att personen inte har en gymnasieutbildning.

Det handlar om personer som har tagit en yrkesexamen men som inte vill eller kan jobba inom det yrket utan behöver byta. Det handlar om nyanlända med studier från hemlandet som inte är gångbara i Sverige, och då sitter de i

en rävsax. Dörren är stängd för dem när det gäller att få en yrkesutbildning och kunna ta ett jobb, och de kommer inte vidare.

Utredningens förslag är därför att urvalsreglerna för komvux ska ändras så att de anpassas bättre för detta genom att de baseras på att man prioriterar dem som har störst behov av utbildning. Detta gör att de som har en kort tidigare utbildning och som prioriterades tidigare får plats men att också den andra gruppen – de som behöver yrkesväxla och komma vidare på andra sätt – får plats. Detta skulle ge människor som behöver bättre trygghet på arbetsmarknaden möjlighet att få en yrkesutbildning och kan göra att yrkesvux blir det kraftfulla verktyg för kompetensförsörjning som det behöver vara.

Pam Fredman, Styr- och resursutredningen: Jag har lämnat ifrån mig utredningen, men det är ändå bra att få stå här och göra en kort sammanfattning vad gäller kompetensförsörjning.

Jag ska börja med det viktigaste, nämligen att utredningens förslag bygger på ett ramverk som ska hålla över tid och som ska ge utrymme för flexibilitet och förnyelse. Det är självklart att ramverkets olika delar behöver utvärderas, utvecklas och anpassas över tid för att svara mot samhällets skiftande behov och prioriteringar. Det är också viktigt att styrningen utgår från universitets och högskolors särskilda roll och uppdrag i samhället och att dessa är en del i utbildningssystemet som helhet.

Den viktigaste grunden för allt detta är att det finns en långsiktighet med en samordnad process. Framtidens kompetensförsörjning måste kopplas till kunskapsutvecklingen. För högskoleutbildningen behövs en ökad koppling mellan utbildning och forskning. Utredningen föreslår därför att det i fortsättningen ska bli en samlad proposition för forskningen och utbildningen. En sådan samlad proposition behöver bygga på analyser och dialog om såväl behov som utveckling men också, som nämnts, på uppföljning av de politiska mål som ställts upp tidigare.

I utredningens förslag finns en oberoende analysfunktion som ska ta fram den samlade kunskapen om utveckling och behov och som beaktar såväl lärosäten som övriga intressenter i samhället. Propositionen är tänkt att följas av ett uppdrag till lärosätena via regleringsbrev, som jag mycket väl vet är ettåriga men som bör ha ett fyraårsperspektiv. De ska bygga på en dialog mellan departement och lärosäte och ska därmed kunna göras mer lärosätesspecifika.

Jag vill framföra att dialogen mellan departement och lärosäte ska bygga på det enskilda lärosätets strategier, styrkor och förutsättningar. Vi lyfter fram att lärosätet inför en sådan dialog bör ha haft en dialog med olika intressenter i samhället, främst lokalt och regionalt – det gäller skola och sjukvård men också näringsliv – för att fånga de kompetensbehov som föreligger men också de möjligheter som finns att möta dessa.

Det första som vi har skrivit i utredningen när det gäller stöd för ökad flexibilitet och utveckling av utbildning är att utbildningsutbudet i huvudsak är lärosätenas ansvar. Vi vill lyfta fram att utbildningsutbudet ska utformas med

hänsyn till kunskapsutveckling och svara mot studenternas efterfrågan samt arbetslivets och samhällets behov. Vi föreslår att detta ska skrivas in i författningen.

När det gäller det svenska systemet har vi en kursbaserad högskoleutbildning, och detta ger goda förutsättningar för ett livslångt lärande redan inom ramen för det system vi har. Det finns alla möjligheter att utveckla olika alternativ.

Vi tycker att det livslånga lärandet bör skrivas in i högskolelagen för att signalera ansvaret för lärosätena. Vi skriver också att lärosätena bör ha mycket goda planeringsförutsättningar. Det är inte en verksamhet som kan svänga på halvårsbasis. Vi föreslår därför fyraåriga utbildningsuppdrag med mål för antalet helårsstudenter på totalnivå samt mål för examina när det gäller utbildning i examinationsyrken inom skola och hälso- och sjukvård.

Vi vill också att man underlättar för samarbete mellan lärosäten för att åstadkomma en bättre arbetsfördelning när det gäller utbildningsutbudet och ta till vara den kompetens som finns. Vi har resonerat, inte minst med UKÄ, om att se över möjligheten att ha gemensamma examina. Det är viktigt med samverkansarenor, och nationella sådana har nyligen diskuterats i olika sammanhang. Vi skriver att samverkan sker i dag och måste fortsätta att ske på lokal och regional nivå, där man möts i närkontakt.

Alla intressenter, skulle jag vilja säga, har lyft fram att den prestationsbaserade resurstilldelningen är en hämsko för att utveckla nya program och kurser, inte minst för det livslånga lärandet. Vi föreslår därför en modell utan ersättningsbelopp som innebär att lärosätena tilldelas en viss ekonomisk ram och ett mål för antalet helårsstudenter. Detta skulle möta språkbruk och mål inom politiken, där det pratas om studieplatser. I realiteten i dag ger man ett takbelopp, och man har ingen kontroll över studieplatserna.

Detta var en kort sammanfattning av en stor utredning som vi har lagt fram. Tanken är att den ska vara ett ramverk och en modell när det gäller det behov av kompetensutveckling som samhället har både i dag och i framtiden. Jag hoppas att vi kan rulla detta vidare.

Cecilia Fahlberg, Arbetsmarknadsutredningen: Arbetsmarknadsutredningen lämnades i januari i år. Jag ska i dag berätta om de delar av utredningen som berör kompetensförsörjning, då utredningen hade ett större uppdrag.

Jag ska ge en kort bakgrund. Det handlar om frågor som vi har varit inne på, nämligen att kompetenskraven förändras väsentligt. Vi är nu inne i en tid av stark omvandling i näringslivet till följd av teknikutveckling men också internationell konkurrens. Vi har stor arbetslöshet och kompetensbrist samtidigt, och det finns en frustration i debatten: Varför kan inte de 350 000 arbetslösa besätta de minst 100 000 lediga platserna?

Jag menar att det behövs ett vidgat perspektiv. Vi måste få till en större rörlighet på arbetsmarknaden så att den som har ett jobb i dag kan röra sig

vidare och lämna plats för de personer som kanske har en längre väg att gå när det gäller utbildning.

Ansvaret behöver delas av flera: staten, parterna, företagen och den offentliga sektorn. Statens uppgift bör, menar jag, vara att skapa robusta och långsiktiga system och att gå från stuprör och projekt till fasta former i denna fråga. Målet ska vara att säkra och höja kompetensnivån för både människor och verksamheter för att kunna möta framtidens omställningsbehov. Detta innebär att såväl individer som utbildningsaktörer måste både veta och låta sig påverkas av vart arbetsmarknaden är på väg.

Om vi tittar på nuläget kan vi se att kompetensförsörjning är ett brett och stort politiskt område, men jag menar att mycket sker i stuprör. Det är fyra departement som har uppdrag på området, och det är åtta myndigheter som verkar med olika typer av uppdrag. Detta innebär att det finns en risk för både dubbelarbete och för att saker hamnar mellan stolarna, och detta leder till tillfälliga projekt.

Branschsamverkan är en nyckelfråga. Det är branscherna som måste berätta vart arbetsmarknaden är på väg och vilka behov vi har. I dag måste branscherna samverka med en mycket lång rad aktörer, och man går från möte till möte och säger samma sak.

När det gäller tid och prognoser, som vi varit inne lite på tidigare i dag, görs många olika analyser och prognoser. Det är svårt att förstå hur de hänger ihop. Det finns ingen samlad funktion som ansvarar för detta. Det är olika mått när det gäller olika avsändare. Det kan vara yrken som Arbetsförmedlingen, det kan vara branscher och det kan vara utbildningskategorier som till exempel SCB. Jag frågar mig i vilken utsträckning man kan använda sig av prognoserna och i vilken utsträckning lärosäten använder sig av prognoser.

Det finns en kritik mot att man inte fångar snabba förändringar eller alternativa rekryteringsmöjligheter och att klassificeringarna är alldeles för övergripande och inte fångar de reella behoven. Här kommer en viktig fråga in, som jag vill lyfta fram, nämligen att vi måste ha en gemensam standard och begreppsstruktur. Detta är basen för att vi ska kunna möjliggöra och sprida data på olika sätt. Det behövs också en brygga mellan de olika klassificeringar som finns i Sverige i dag när det gäller yrkeskvalifikationer och branschstandarder.

Den bild av förslaget som nu visas på skärmen är inte bra utan har alldeles för mycket text, men det jag föreslår är att alla uppdrag ska samlas i en ny myndighet: Kompetensförsörjningsmyndigheten. Ett alternativt förslag är att det samlade uppdraget ges till en myndighet där man tydligt och avgränsat fokuserar på kompetensförsörjningen. Man tar fram prognoser och analyser, man har ett huvudmannaskap för en viktig vägledningsplattform, man gör analyser som stöder utbildningsdimensionering och så vidare. Jag hinner inte gå in på alla förslag.

Dessutom finns ett förslag när det gäller den regionala nivån som är viktigt för att spegla näringslivets olikheter i Sverige. Regionala aktörer har i dag uppdrag och gör mycket, men det behövs samordning. Mandaten behöver

befästas och utökas på några områden, inte minst när det gäller tilldelningen av medel till yrkesvux.

Slutligen behöver frågan om vuxna individers studiefinansiering lösas, och här har utredningen skickat med en fråga för vidare hantering.

(Applåder)

Lars Stjernkvist, Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola: Tack för att jag som gammal riksdagsledamot får komma tillbaka till det här huset! Jag hade nästan glömt bort hur fantastiskt vackert det är – nästan lika vackert som rådhuset i Norrköping.

Jag har i uppdrag att tillsammans med några som sitter här utreda frågan om planering och dimensionering av gymnasieskolan och komvux, så jag kommer att prata en del om gymnasieskolan också.

Vi ska utreda behovet av en regional modell för planering och styrning, och utgångspunkterna är, lite förenklat, ett par stycken: När det gäller gymnasieskolan har vi i dag ett system som i väldigt stor utsträckning bygger på att det är eleverna själva och deras önskemål och krav som styr hur vi planerar och dimensionerar. Dessutom har huvudmännen en väldigt stor frihet att bestämma vilka skolor som ska finnas. Regeringens misstanke är att det här systemet både driver kostnader mer än vad som är nödvändigt och ger en styrning av resurser som, Andreas, inte är helt optimal utifrån arbetslivets behov.

Frågan är hur man ska angripa detta problem. Vi är inte klara än, men vi har gjort en del analyser. Det här är en sådan [bild]. Vi har försökt att svara på frågan om utbildning över huvud taget spelar någon roll eller om det är så att om man går igenom en utbildning, ja, då är man liksom rustad att möta framtiden och då behöver vi politiker och samhällsarbetare inte lägga ned så otroligt mycket energi på att fundera på vilken utbildning man väljer.

Det där har vi försökt att analysera djupare. Detta är statistik [bild] som jag inte begär att ni ska förstå alla detaljer i, men det är ett sätt att försöka mäta gymnasieprogrammets betydelse för i vilken utsträckning man två år efter att man har tagit sin examen har etablerat sig antingen på utbildningsmarknaden eller på arbetsmarknaden med en egen försörjning. Vi har försökt att rensa statistiken för andra faktorer som social bakgrund och sådant.

När vi tittar på det ser vi att om man läser till exempel fordonsprogrammet så är sannolikheten att man efter två år har etablerat sig väldigt stor. Om man i stället, och det här väljer jag inte av personliga skäl, har valt frisörprogrammet eller estetprogrammet, för att ta ett ännu bättre exempel, är sannolikheten att man har etablerat sig betydligt lägre.

Det finns självklart massor med invändningar, och framför allt finns det en invändning som är viktig: Det här säger ingenting om hur dessa ungdomar mår. De kan ju leva väldigt rika liv. Men det är klart att i ett läge när vi har en väldig konkurrens om arbetskraften och vi vet att vi kommer att ha stora problem att rekrytera i framtiden, då kan man inte komma ifrån att det här är ett samhällsligt bekymmer.

Vi är som sagt inte klara, men man kan ändå ana två möjliga slutsatser. Den ena, och det kan låta lite motsägelsefullt, är att vi är inne på linjen att man behöver stärka individens rätt till en återkommande utbildning och utvidga de rättigheter vi i dag har, vilket flera här har varit inne på, och ge en lagstadgad rätt till yrkesutbildning för att betona att utbildningens roll kommer att öka. Då är det viktigt att individen har en stark ställning och att individens rätt förstärks.

Dock anar vi och diskuterar samtidigt om inte detta behöver kombineras med att samhället styr tydligare, och då har vi delvis svarat på frågan om det behövs en regional modell. Vi tror det – en regional modell som tydligare sätter ramar för vad både huvudmän och elever kan välja för att se till att resurserna styrs till de områden där vi ser att det finns väldigt stora behov.

Skulle vi lyckas med detta tror vi att vi både kan bli resurseffektivare och få en del resurser för att stärka stödet till dem som behöver extra stöd. Dessutom skulle det vara en bonus, för då skulle vi faktiskt gifta ihop Andreas Fejes och Mikael Sjöbergs resonemang, och det vore naturligtvis gudi behagligt.

(Applåder)

Anders Ferbe, Valideringsdelegationen: Tack för att jag får berätta litegrann om Valideringsdelegationen! Valideringsdelegationen består ju av företrädare för parterna, för myndigheter och för departement. Uppdraget är fyraårigt, och vi ska leverera ett slutbetänkande vid årsskiftet.

Vi ser valideringen – eller certifiering, tillgodoräknande av icke-formell kunskap, eller hur man nu ska uttrycka sig – som en oerhört viktig del i det livslånga lärandet och den framtida kompetensförsörjningen.

Vi kan konstatera, vilket vi också gör i delegationen, att det finns stora behov av validering. Några uppgifter: Tre av tio i yrkesverksam ålder har låtit bli att söka ett jobb för att de saknar formell dokumentation. Var fjärde menar att avsaknad av papper eller intyg gjort att de inte sökt en utbildning som de skulle vilja gå och så vidare. Jag tror att många av er känner igen den delen.

Vi ser också att det kommer att bli enorma krav på förändringar i det framtida arbetslivet. Vi har hela digitaliseringen, utrullning av artificiell intelligens och liknande, vilket gör att människor som har arbetat med frågorna faktiskt skulle behöva få den kunskap som de har validerat.

Det har väl hänt en del under åren. Vi kan konstatera att det från en låg nivå ändå är lite mer och lite fler som valideras. Vi har en ökning med ungefär 50 procent sedan 2015. Men återigen, det är från en väldigt låg nivå. Det är trist att kunna konstatera att vi ligger långt efter de nordiska grannländerna. Det kan mana en och annan till att fundera hur vi kan göra.

Det vi har försökt göra i delegationen med vårt uppdrag att stödja och driva på arbetet med valideringen är ett antal stöd och verktyg. Det handlar om information och om att sprida en kunskap om valideringen som ett verktyg inom branscher men också i relation till utbildningssystemet och så vidare.

Våren 2018 lade vi fram ett delbetänkande, *Validering i högskolan*. Där försökte vi ta fram en del om hur man inom högskolan kan använda tillgodoräkandet av icke formell kunskap för att en person faktiskt kunna komma in på olika typer av utbildningar och få ett erkännande i form av högskolepoäng. Vi ser den möjligheten för människor som har jobbat med vissa specifika frågor och som kanske vill gå vidare och ta högskolepoäng som en av delarna i det livslånga lärandet. Varför ska de inte ges denna möjlighet? Varför ska inte den kunskapen kunna tillgodoräknas?

Vi konstaterar att lärosätena är skyldiga att göra det här, men det sker i väldigt låg omfattning. Orsakerna är att det är svårt och kostsamt, och så finns det väl någonting som vi kan kalla kvardröjande attityder.

Vi från delegationen föreslog i delbetänkandet att UHR skulle få i uppdrag att stödja och främja lärosätenas arbete, att en särskild ersättning skulle införas och att möjligheter till tillgodoräkning skulle införas även inom ramen för uppdragsutbildning i högskolan.

Detta är ett betänkande som har remissbehandlats. Remissvaren stöder förslagen, men ännu så länge har ingenting hänt. Det tycker vi är väldigt beklagligt. Vi tror nämligen att det finns en bra utväxlingseffekt.

Det vi gör nu och det vi jobbar med i slutbetänkandet, för vi är som sagt inte klara, är att försöka få fram ett hållbart system där vi ser hur validering är en del av kompetensförsörjningen och det livslånga lärandet. Vi gör en övergripande definition av validering. Ett problem är nämligen att flertalet har sin egen definition, så vi försöker få till stånd en gemensam. Det behövs också en övergripande strategi och ett tydligt uppdrag till berörda myndigheter, och det gäller ju flertalet av de myndigheter som vi har hört här tidigare. Jag förstår att det är mycket som ska sägas på fem minuter, men enligt min notering och från mitt perspektiv var det bara två myndigheter som berörde validering över huvud taget.

Branschvalideringen, alltså det som sker ute inom industrin för att validera kunskaper, växer i omfattning, men den behöver stöd. Runt de här frågorna – högskolan, arbetslivet och branschvalideringen – kommer vi att försöka formulera konkreta förslag i vårt slutbetänkande. Vi ser validering som en jämlikhetsfråga. Det ska inte spela någon roll hur eller var man har tillägnat sig sin kunskap. Man ska undvika återvändsgränder, och man ska hela tiden och i alla sammanhang ta vara på den kunskap som människor har.

(Applåder)

Ana Andric, Saco: Jag heter Ana Andric och jobbar som utredare på Saco med högre utbildning och forskning. Jag kommer att presentera förslag och utredningar som Saco har tagit fram som ska stärka akademikers möjlighet till livslångt lärande och kompetensutveckling.

En akademisk examen ger överlag goda möjligheter för individer att få ett jobb och behålla ett jobb. Det vet vi, eftersom sysselsättningen bland akademiker är hög och arbetslösheten låg. Men i takt med strukturomvandlingen på

arbetsmarknaden, som drivs på av ny teknik och digitalisering, kommer behoven av vidareutbildning att öka även bland akademiker.

Det här beror på att fler jobb på arbetsmarknaden innehas av personer med en högskoleutbildning. Över tid har utbildningsnivån bland befolkningen stigit. År 2018 hade 44 procent av befolkningen i yrkesverksam ålder en eftergymnasial utbildning. Med expansionen av yrkeshögskolan och utbyggnaden av högskolan kommer denna andel ytterligare att öka. Därför ser vi behovet av att stärka möjligheter till relevant kompetensutveckling och framför allt kvalificerad kompetensutveckling.

Sacos ingång är att det inte finns en enda lösning som passar alla, utan det måste till flera incitament för att tillgodose olika behov av kompetensutveckling. De här incitamenten rör såväl finansiering av kompetensutveckling som system för att kompetensutvecklas. För detta har vi tagit fram flera förslag, och det är de här förslagen som jag kommer att återkomma till under min presentation.

När det gäller utbildningssystemet ser vi att högskolan och yrkeshögskolan spelar viktiga men olika roller. Högskolan har redan en viktig funktion. Uppgifter som Saco har tagit fram och som vi publicerar i dag visar att över 400 000 akademiker sedan 80-talet har återgått till högskolan efter sin examen. Vi har alltså följt upp detta under en 40-årsperiod, och det är en fortsättning på den studie som generaldirektören för UKÄ, Anders Söderholm, nämnde.

Data anger inte skälen till deras återgång, men volymen tyder på att högskolan är väl rustad för att tillgodose behoven av livslångt lärande, oavsett om behoven rör personlig utveckling eller om syftet är att utvecklas i sitt yrke.

Det vi däremot ser i datan är att det finns stora skillnader i återgång mellan olika områden. Dessa skillnader kan såklart bero på att det inom vissa områden sker kompetensutveckling på arbetsplatsen. Man kanske får kompetensutveckling i form av färdighetsträning eller personalutbildning av externa aktörer. Det kan också bero på att olika arbetsgivare inom olika branscher är olika bra på att kommunicera sina behov. När vi tittar på de här siffrorna förefaller det nämligen så att inom områden där kompetenskraven är tydliga är återgången högre och utbudet är också större. Exempel på sådana områden är hälso- och sjukvård och pedagogik där det ofta finns legitimationsyrken och så vidare. Här är rapporten [visar upp].

Vi tror inte att lösningen för att ytterligare stärka incitamenten för vidareutbildning är att ge högskolan ytterligare uppdrag. I stället bör man stärka samverkan mellan arbetsliv och högskola. För att detta ska tillgodoses kan arbetslivet bli bättre på att kommunicera sina behov, och högskolan kan bli mer lyhörd.

Det befintliga utbudet behöver också anpassas till exempel genom fler flexibla studieformer och kanske genom en förenklad antagning. Det kan också vara möjligt att utöka de fristående kurserna inom områden där det behövs.

Till syvende och sist måste också högskolan ha resurser för att kunna erbjuda utbildning av hög kvalitet och med stark forskningsanknytning. Ett första steg kan vara att slopa kravet på produktivitetsavdrag.

Vi har också tagit fram en rapport som syftar till att rusta yrkeshögskolan. Vi tror att yrkeshögskolan kan ta större ansvar för akademikers kompetensutveckling. I den här rapporten har vi tagit fram konkreta förslag som syftar till att förändra i regelverket och i regeltillämpningen för att utveckla den kvalificerade yrkesutbildningen. Den kvalificerade yrkesutbildningen ska bygga på utbildning från tidigare nivåer, det vill säga antingen en yrkeshögskoleexamen eller en högskoleutbildning, och syfta till att just ge spets eller djup inom ett yrke.

I synnerhet när det gäller de kompetenser som efterfrågas för den här snabba omställningen kan det här vara en bra form. Såklart ska den utgå från arbetslivets behov.

Vi tror att våra förslag bidrar till att tydliggöra progressionen inom yrkeshögskolan men också mellan yrkeshögskolan och högskolan. Det här kan öka rörligheten mellan utbildningsformerna men även inom yrkeshögskolan som utbildningsform. När det är tydligt var ens utbildningar hakar i tror vi att detta kan stärka individens möjlighet till livslångt lärande.

Andra förslag som vi tycker är viktiga och som kan stärka förutsättningarna för livslångt lärande är mer stöd och resurser till validering av ren kompetens i högskolan och yrkeshögskolan. Här handlar det om att faktiskt ge ersättning för hela valideringsprocessen och inte bara delar, som man har föreslagit från Valideringsdelegationen.

Vi går nu också fram med förslag på en lag om kompetensutveckling som ställer krav på arbetsgivaren att arbeta mer strukturerat och systematiskt med kompetensutveckling för att stärka anställningsskyddet bland de yrkesverksamma. I detta kan ingå att identifiera kompetensbehov. För att kompensera för detta har vi också föreslagit att arbetsgivare ska få incitament som gör det möjligt för dem att reducera kostnader för investering i personalutbildning men även kartläggningsinsatser. Det gäller framför allt små och medelstora företag som kanske saknar stora HR-resurser att arbeta strategiskt med sin kompetensförsörjning på det här sättet. Då kan man ta hjälp av en extern aktör.

Det här är förslag som vi håller på att utreda, och det kommer att komma ut ytterligare en rapport i november–december.

Slutligen behövs bättre möjligheter för individen att bekosta sitt livslånga lärande genom ett generösare studiemedelssystem. Vi ser även gärna en översyn bland annat när det kommer till regelverket för uppdragsutbildning. Där skulle man kunna titta på om möjligheten att köpa uppdragsutbildning skulle kunna omfatta fler aktörer än i dag, exempelvis enskilda företag.

(Applåder)

Åsa Odin Ekman, TCO: Tack för inbjudan och för det här initiativet, som lyfter upp livslångt lärande till den centrala plats som vi menar att det förtjänar både i utbildningspolitiken och i arbetsmarknadspolitiken.

TCO har länge lyft frågan om livslångt lärande, och det har vi gjort av lite olika skäl. Utan att gå in i detalj kan man säga att det handlar om att möta

arbetsgivares behov av arbetskraft och arbetstagare med nya kompetenser, men lika viktigt är det förstås att arbetstagare rustas för att de ska kunna hänga med i den utveckling som sker på arbetsmarknaden och att ingen ska hamna efter.

Vi menar att hela utbildningssystemet behöver bidra till detta, men jag kommer här att fokusera på högskolan. Jag håller med om en del av de saker som har sagts tidigare i dag, men inte alla, vilket kommer att framgå av det jag säger nu.

Vi är ganska många som har tittat på just utbildningsutbudet inom högskolan. TCO har gjort det, Haikolas högskoleutredning har gjort det, Riksrevisionen har gjort det. Utifrån lite olika sätt att titta på det här landar dessa tre utredningar i samma slutsats, nämligen att utbildningsutbudet som riktar sig till yrkesverksamma har minskat över tid. Andelen har minskat över tid, och det tycker vi är ett väldigt stort problem.

Vi har på grund av detta föreslagit just att högskolan ska ges ett omställningsuppdrag. Med det menar vi att högskolan ska få ansvar att erbjuda ett utbildningsutbud som i form och innehåll tar sin utgångspunkt både i arbetsmarknadens behov och yrkesverksammas behov för att möta behovet av omställning.

Ni är ganska många som har hört det här förut, så jag tänkte i stället säga några ord om vad vi behöver göra nu för att gå vidare med detta.

Som framgick av Pam Fredmans presentation ingick i Styr- och resursutredningen ett förslag om att livslångt lärande ska in i högskolelagen. Det tyckte vi var jättebra. Vi tyckte i och för sig att ert förslag var lite smalt, eftersom ni egentligen framför allt lyfter fort- och vidareutbildning inom ramen för den arbetsgivare man redan har. Vi vill, liksom några tidigare talare, lyfta livslångt lärande som ett sätt att främja också rörlighet på arbetsmarknaden. Det är väldigt viktigt, så det tycker vi skulle behöva ske på ett lite bredare sätt. Det är därför vi just konsekvent har använt oss av uttrycket ”omställningsuppdrag”.

Vi är väldigt glada över att det är många politiska partier som har anslutit sig till den idén. Socialdemokraterna och Moderaterna har båda beslut på kongress eller riksstämman om att man ställer sig bakom ett omställningsuppdrag, och vi har med glädje noterat att även Centerpartiet i sina stämmohandlingar i alla fall har några formuleringar om högskolans utbildningsutbud. Det skulle kunna skärpas lite, men det är bra ändå.

När det pågick en diskussion under våren om Styr- och resursutredningens förslag uppfattade i alla fall vi att det överlag togs emot väldigt positivt att det här skulle in i högskolelagen. Men något som var väldigt tydligt inte minst från lärosäten men även andra aktörer var ju att om det här ska gå behövs både resurser till högskolorna och fler utbildningsplatser. Annars kommer ju det här utbildningsutbudet att stå i konflikt med antalet platser som går till nybörjarstudenter. Jag kan säga att det inte är TCO:s intention att man ska stryka programplatserna för nybörjarstudenter, utan vi vill ju att högskolan ska vidareutvecklas och att det här ska vara en del av den vidareutvecklingen.

Utifrån det och trots det som jag nu har sagt om den breda uppslutningen bakom idén kan man säga att vi kanske är lite oroliga över huruvida det här kommer att ske under denna mandatperiod. Det fanns ju inte med i regeringsförklaringen, och det fanns inte heller med i budgeten. Vi har väl sagt att tidigare kunskapslyft har varit väldigt bra, men de har haft den stora begränsningen att de ofta har stannat vid högskolans port. Vi är lite rädda att det kommer att bli så även denna gång.

Vi ser alltså ett stort behov av att man ger ett uppdrag, skjuter till pengar till högskolan och utökar antalet utbildningsplatser. Det arbetet behöver i alla fall påbörjas under den här mandatperioden eftersom det faktiskt tar ett tag för högskolan att bygga upp den kapaciteten. Det tycker vi är väldigt viktigt, och vi vill väldigt gärna se verkstad av det ganska snart.

Jag har ungefär en halv minut på mig, och därför tänker jag nu riva av några väldigt korta raketer relaterat till det här men inte exakt kopplat till omställningsuppdrag.

Studiemedel är jätteviktigt för att det livslånga lärandet ska funka i praktiken. Det som görs nu, det vill säga att man ser över åldersgränser, är bra, men man måste även se över ersättningsnivåer, framför allt bidragsnivåer. Man måste också fundera på hur man kan få det här att funka bättre med partssystemet, för det finns delar av arbetsmarknadens parter som skulle vilja bygga på studiemedlet för att komma upp i högre ersättningsnivåer. Det är regelverket inte utformat för på ett bra sätt i dag.

När det gäller validering tycker vi att det har kommit jätteviktiga förslag från Valideringsdelegationen, och jag nöjer mig med att säga: Låt dem inte ligga i en byrålåda och mögla, utan gå vidare med dem, för de är väldigt viktiga!

Slutligen behövs bättre tillgång till högre utbildning i hela landet. Det är viktigt att både satsa på distansutbildning och tillhandahålla utbildning genom det som kallas lärcentra. Det är förvisso bra att det har gjorts en liten satsning på distansutbildning i budgeten, men den är väldigt liten och den har ingenting med just lärcentra att göra. Vi förväntar oss förstås lite mer under mandatperioden för att fylla upp den punkten som ändå finns med i januariavtalet.

(Applåder)

Mattias Samuelsson, LO: Tack för inbjudan, och framför allt tack för ett mycket viktigt initiativ! Vuxnas lärande blir allt viktigare, framför allt för individen men också för samhället som helhet liksom för näringslivet och tillväxten. Det är alltså ett mycket välkommet initiativ.

Vuxenutbildningen och det livslånga lärandet har en viktig roll att spela för flera målgrupper för att lösa ett antal behov i samhället. Förutom den kompensatoriska rollen att erbjuda en andra chans till utbildning spelar vuxenutbildningen en stor roll för nyanländas etablering, för arbetslösas övergång till arbete samt för kompetensförsörjning i arbetslivet.

Med det sagt vill även LO understryka att det handlar om mer än bara instrumentella faktorer. Utbildning är inte bara till för externa behov; den är också till för individen. Vi är ju mer än bara produktionsfaktorer i samhället. Samhället består av mer än en arbetsmarknad. Vi är också medborgare, och det är viktigt för individen att också ha möjlighet till ett livslångt lärande.

Det var exempelvis glädjande att se att regeringen nu satsar och tillför en hel del medel till folkhögskolorna. De har varit en viktig institution för bildningen i samhället både historiskt och i nutid. Det var alltså ett välkommet besked.

För att det ska finnas möjlighet till ett livslångt lärande för alla individer krävs det också bättre förutsättningar. Vi behöver helt enkelt sänka trösklarna för det livslånga lärandet. Alla individer har inte samma förutsättningar, och därför måste vi rigga systemet så att det blir rättfärdigt ordnat så att alla har tillgång till ett livslångt lärande.

Flera initiativ har redan tagits. Yrkeshögskolan kommer nu att få tillsatta medel för fler kortare kurser, vilket är ett jättebra initiativ. Kortare kurser kan nämligen sänka trösklarna för individen. För många som kommer från exempelvis studieovana hem kan det vara ett ganska stort steg att hoppa på en utbildning. Kortare kurser kan då vara en ingång till vidare utbildning genom att man ser att man klarar detta. Samtidigt är det också en fråga om att ha praktiska och ekonomiska förutsättningar för att kunna utbilda sig. En kortare utbildning kan således vara en ingång utifrån de ekonomiska förutsättningar man har.

Med detta sagt, och som flera har nämnt, måste också studiefinansieringen ses över. Studiemedelssystemet är rekryterande och ska så vara för kvinnor och män men givetvis även för vuxna. Då måste systemet kanske anpassas lite mer för vuxna. Det nämndes exempelvis en del om bidragsnivån. Det kanske skulle finnas en åldersgräns för ett annorlunda bidrag som skulle kunna vara kopplat till vilket behov individen har.

Som också har nämnts har parterna en del i detta, och det pågår en del förhandlingar om sådana saker. Det kanske kan bli någonting bättre anpassat för individer som behöver kompetensutvecklas i vuxen ålder helt enkelt.

Validering har också nämnts. Det är som sagt en viktig aspekt. Det finns mängder av individer ute i landet som har förvärvat kunskaper som inte syns på papper. Detta är en resurs som helt enkelt inte används. Att synliggöra detta för individen och visa att ”jamen, titta, du kan ju allt det här” kan sänka den mentala tröskeln för att kanske gå över till en utbildning. Det är också bra för omställningen på arbetsmarknaden och framför allt för individens rörlighet. Det är bra för individen men det är också bra för näringslivet att se efter vad det finns för kompetens inom företaget.

Validering är mycket viktigt, och det är med tillförsikt vi från LO ser fram emot Valideringsdelegationens betänkande.

Lars Stjernkvist nämnde den gymnasiala yrkesutbildningen. Det är mycket viktigt. Som vi ser är det väldigt få som läser yrkesutbildningar – endast 35 procent. I vårt närmaste grannland Finland är det 50 procent som läser yrkesutbildningar. Det är en ganska stor skillnad.

Det här handlar inte bara om vilka förutsättningar man har att få ett jobb efteråt. Vi ser ju ganska tydligt att man väldigt snabbt får ett jobb och etablerar sig på arbetsmarknaden. Men det gäller också yrkesutbildnings attraktivitet. En del handlar om att man kanske borde återföra att man per automatik får högskolebehörighet, med möjlighet att välja bort om man vill göra det. Detta är också någonting som OECD påpekar specifikt för Sverige: Detta bör man göra för att få fler att välja de här utbildningarna.

Framför allt handlar attraktiviteten om hur vi pratar om dessa utbildningar. Säger man exempelvis att alla inte kan bli akademiker, ja, då skickar man en tydlig signal att det här inte är något för de vassaste knivarna. Det är inte ett bra sätt att prata om utbildning.

Jag tror att jag känner fler hantverkare som kan bli akademiker än tvärtom. Vi måste höja diskussionen och bilden av yrkesutbildning. Det finns många bra utbildningar. Dörrarna ska inte heller stängas när man väljer en yrkesutbildning.

Medskicket är att yrkesutbildningen är viktig för tillväxten, individen och samhället. Det finns ett så extremt stort behov av yrkesutbildade. SCB:s prognos visar tydligt att det finns ett stort behov nu, och det kommer att finnas ett långsiktigt stort behov av gymnasialt yrkesutbildade. Tillväxtverkets representant nämnde att man kanske inte alltid ska utbilda sig uppåt utan också horisontellt. Det är en möjlighet om det går att göra utbildningarna mer attraktiva, det vill säga den gymnasiala yrkesutbildningen och yrkesvux.

I Sverige råder en efterfrågestyrning av utbildningarna på gymnasial nivå. Sverige är unikt i detta. I Finland, där det råder en likvärdig enhetlig modell i utbildningssystemet, är det arbetsmarknadens behov som styr utbudet. Vi anser att Sverige borde använda den modellen. I Finland är det arbetsmarknadens parter på regional nivå som har mycket inflytande på utbudet. Med det sagt vill vi givetvis inte begränsa individens frihet att välja utifrån sina intressen, men det kanske inte ska vara intresset som styr utbudet. Det är inte bra för individen att kunna välja en utbildning som inte leder till någonting, i stället för att välja i ett utbud som leder till jobb. Hur utbudet styrs måste ses över. Vi ser med tillförsikt fram emot utredningen.

Ett medskick är att utbildningssystemet är en samhällsinstitution. Samhällsinstitutionen ska se till olika intressen i samhället. Medskicket till er är att det är politikernas ansvar att se till att det sker rättfärdiga avvägningar i systemet så att de är till gagn för individen, samhället, näringslivet och alla medborgare.

(Applåder)

Tobias Krantz, Svenskt Näringsliv: Tack för inbjudan! Ordföranden uppmanade oss i pausen att säga det viktigaste först, så jag tänkte hörsamma den anmodan.

Som gammal journalist är jag van vid begreppet ingress. Här kommer min ingress!

I Sverige råder en allvarlig kompetenskris. Vart fjärde rekryteringsförsök i de svenska företagen misslyckas. Det ger allvarliga effekter för tillväxt och välfärd i Sverige. Tre saker är särskilt viktiga att reformera, nämligen att vässa den gymnasiala yrkesutbildningen, det vill säga bygga ut yrkeshögskolan och yrkesvux, att satsa på en högskola som bygger på effektivitet, kvalitet och samverkan med näringslivet, och avslutningsvis att det är företagande och jobb som sätter mat på bordet.

Sverige har en allvarlig kompetenskris. Vi vet av de undersökningar som Svenskt Näringsliv utför att i 70 procent av de rekryteringar som görs är det svårt att hitta rätt personer, och i vart fjärde fall misslyckas rekryteringarna helt. Detta får allvarliga konsekvenser, och det leder till att företag inte kan ta den extra order man hade tänkt sig och att man inte kan exponera verksamheten. Det slår tydligt ytterst på tillväxt och välfärd. Vi ser dessa problem i i princip alla branscher. Över hela landet och oavsett utbildningsbakgrund finns en betydande kompetensbrist.

Tidigare talare har visat att det finns en effekt av huruvida det är hög- eller lågkonjunktur på hur kompetensbristen ser ut, men det intressanta i det svenska fallet är att nästan oavsett om det är hög- eller lågkonjunktur finns allvarliga kompetensproblem. Det tyder på att det som ekonomer kallar matchningen i Sverige inte fungerar. Sverige är ett av de länder i OECD-området som har sämst matchning.

Svenskt Näringsliv genomförde en undersökning för ett antal år sedan som vi kallade Högskolekvalitet. Vi frågade högskole- och universitetsstudenter ett år efter examen vad de hade för typ av jobb och om jobbet motsvarade deras utbildning. Det visade sig att två av fem av högskolestudenterna inte hade ett jobb som motsvarade deras examen. Detta leder mig till slutsatsen att vi måste reformera det svenska utbildningssystemet. Det finns mycket som behöver göras också på andra håll än i utbildningssystemet. Vi kan inte lösa kompetensproblemen bara genom utbildningssystemet, men vi måste göra en hel del i utbildningssystemet också. Jag ska fokusera på tre saker.

Värna och vässa den gymnasiala yrkesutbildningen. Det nämndes tidigare att det råder en stor efterfrågan på personer med gymnasial yrkesutbildning hos våra företag. Det är den mest efterfrågade utbildningsbakgrunden hos Svenskt Näringslivs medlemsföretag. Jag tror att vi behöver tänka radikalt nytt när det gäller den gymnasiala yrkesutbildningen framöver. Vi måste få in företagen, avnämarna, de som ska ta emot arbetskraften, mycket tydligare i utbildningarna. Det finns några exempel i dag på hur det kan gå till. Mälardalens Tekniska Gymnasium i Södertälje är ett exempel. Astra och Scania driver gymnasiet ihop. Jag tror att vi behöver mer av den modellen framöver. En politisk uppgift är att fundera över hur vi ser till att skala upp de positiva exemplen. Vi behöver fundera över olika typer av incitament, skatteincitament och andra incitament, för att se till att de positiva exemplen skalas upp.

Bygga ut yrkeshögskolan och yrkesvux. Vi fick tidigare en redogörelse från Thomas Persson om yrkeshögskolans nuvarande tillväxt. Det är bra att den byggs ut med 50 procent under fem år. Jag tycker att vi ska ha mycket djärvare

mål i ett tioårsperspektiv. Vi behöver i ett tioårsperspektiv fördubbla yrkes-
högskolan. En del säger att det är svårt, knepigt och besvärligt. Det håller jag
med om. Men som John F Kennedy sa; vi gör det inte för att det är enkelt utan
för att det är svårt. Vi behöver se till att yrkeshögskolan växer. Jämför vi Sve-
rige med andra länder runt om i Europa är andelen yrkeshögskoleutbildade
förhållandevis låg i Sverige. Vi behöver öka den andelen.

Högskolan ska i större utsträckning präglas av effektivitet, bättre kvalitet
och större samverkan med näringslivet. Det är en hög examens- och inträdes-
ålder på arbetsmarknaden i dag. Vi måste se till att förändra den. Vi måste se
till att studenterna fortare kommer in på universitet och högskolor och att de
tar sig fortare genom utbildningen. Detta frigör resurser till det som jag har
pratad mycket om i dag, nämligen resurser längre upp i åldrarna för att åter-
kommande fylla på sin utbildning, vidare att ungdomar som kommer in på
universitet och högskolor fortare tar sig genom utbildningarna.

Vi behöver naturligtvis också ha ett resursfördelningssystem till universitet
och högskolor som premierar samverkan, som premierar att människor faktiskt
får ett jobb efter avslutad examen. Så är det inte i dag. I dag är det antalet
studenter och antalet högskolepoäng som avgör resurstilldelningen.

Med detta sagt: Det råder en allvarlig kompetenskris, och nu är det dags att
gå till handling.

(Applåder)

Caroline Olsson, SKL: En ökande demografisk utmaning, ett ansträngt ekono-
miskt läge och allt högre förväntningar på välfärden, till exempel kvalitet och
tillgänglighet, är situationen i kommuner och regioner i dag. För att vi ska
kunna möta dessa frågor behöver vi tänka nytt, utveckla andra arbetssätt och
ta till vara teknikens alla möjligheter. Allt detta förutsätter att det finns möj-
ligheter att ställa om och utveckla ny kompetens under ett helt och allt längre
arbetsliv.

Arbetsgivarna i välfärden ska fortsätta att rekrytera många nya medarbetare
samtidigt som de redan anställda behöver utbildas för nya och förändrade ar-
betsuppgifter.

Hur ser då behoven ut? Vi kan börja med dem som ännu inte har anställts,
nämligen studenterna. Vi vet att högskoleutbildningarna till välfärdens yrken
behöver på ett bättre sätt än i dag rusta för den utveckling som sker i verksam-
heten, till exempel teknikutvecklingen. I dag upplever sig inte studenterna vara
tillräckligt rustade, och även arbetsgivarna ser bekymmer. Det kommer att krä-
vas en nära dialog mellan utbildningsanordnare och arbetslivet för att säker-
ställa att kunskapen som förmedlas verkligen är relevant och aktuell.

Sedan finns de redan anställda. En viktig grupp för att vi ska klara välfär-
dens verksamheter i dag är de som finns i verksamheten, de som redan är an-
ställda. Många av dem saknar rätt utbildning i grunden, och många av dem
finns i äldreomsorgen och i förskolan. Sedan finns naturligtvis de som har rätt

utbildning eller relevant utbildning i grunden men som på olika sätt behöver bredda, specialisera eller skifta sin kompetens för att möta utvecklingen.

En tredje grupp som vi behöver titta på är de som skulle kunna bli potentiella medarbetare i välfärden. Vi kan anta att det finns personer som kommer att bli arbetslösa inom branscher som kanske slås ut eller förändras av ny teknik som handel, kanske transport, kanske industri. Det är sannolikt att det finns människor här som med rätt satsningar skulle kunna bli potentiella medarbetare i välfärden. Men då krävs rätt insatser. Det som behövs är att skapa förutsättningar för ett arbetsliv där vi alla behöver fylla på kompetens successivt och möjliggöra byte av karriärinriktning, kanske till och med flera gånger i livet.

SKL har som arbetsgivare en lång tradition av att hitta lösningar tillsammans med facken. Vi har till exempel vår överenskommelse om tidig lokal omställning, som ju handlar om att vidareutveckla medarbetarnas kompetens i takt med att kraven förändras. Men för att vi ska klara detta behöver staten ta utmaningarna på stort allvar.

Vi anser att dagens utbildningssystem inte är anpassat för behoven. Det krävs betydligt flexiblare former för utbildning i tid, rum och form. Det behövs lösningar som gör det möjligt att kombinera utbildning och arbetsliv, till exempel distansutbildning eller deltidsstudier. Det behövs ett större utbud av fristående kurser; de behöver öka, inte minska. Utbildningarna inom komvux behöver mer än i dag kunna erbjudas personer som behöver utveckling inom nuvarande yrke eller för att kunna byta arbete. Studiefinansieringssystemet behöver ses över och anpassas så att medarbetare kan fortbilda, utbilda och omskola sig.

Validering är en fråga som har varit uppe i dag. Vi anser också att validering är ett viktigt verktyg. Vi vill se att de förslag som kommer från Valideringsdelegationen verkligen tas om hand så att frågorna drivs framåt. Intresset för validering behöver vara stabilt och långsiktigt. Vi är inte betjänta av kortsiktiga insatser eller tillfälliga projekt. Först då kan vi bli riktigt bra på att ta till vara den kompetens som kommer med dem som kommer till Sverige.

Vi behöver bli bättre och snabbare på att ta till vara utlandsutbildades kompetens. SKL har jobbat i tre år med snabbspår för forskollärare, lärare och legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården. Vi har dragit slutsatser efter det arbetet, och vi ser att det finns stora behov av samverkan, information och kvalificerad vägledning samt att det saknas en samordning nationellt och regionalt.

Samordning är över huvud taget en kritisk fråga, och därför är det här ett vällovligt initiativ, men vi ser att myndigheter utför insatser i organisatoriska stuprör, att det byggs upp parallella strukturer. Vi har under de senaste åren sett flera statliga utredningar som rör kompetensförsörjning och livslångt lärande där var och en fördjupar sig i en fråga men där det saknas ett helhetstänk. Den nationella politiken inom utbildnings-, arbetsmarknads- och näringspolitikens område behöver samordnas för att möta behoven, och den behöver tas fram i nära samverkan med oss och arbetsmarknadens parter.

(Applåder)

Ordföranden: Tack för goda inspel!

Nu är det dags för frågor från utbildningsutskottets ledamöter. Vi tar dem i partiernas storleksordning.

Tomas Kronståhl (S): Tack för intressanta anföranden! Det finns mycket kompetens i rummet. Det skulle vara ett seminarium för varje myndighet och utredning.

Jag ställer min fråga till Andreas och till Mattias.

Jag har hört att det möjligtvis kan finnas ett visst motsatsförhållande när det gäller livslångt lärande för personlig utveckling eller för att säkra kompetensförsörjningsbehov i samhället. Vi värnar alla det livslånga lärandet, och vi säger bland annat att industrin och arbetsmarknaden behöver kompetenspåfyllning under livets gång. Men i ett allt längre arbetsliv behöver vi också själva kunna ställa om till en ny karriär eller bana. Det kan vara av olika anledningar. Det kan vara för att man helt enkelt inte fysiskt orkar med en arbetsuppgift ända fram till 67–68 års ålder eller för att man av andra anledningar vill testa något nytt i livet.

Om vi får ett system där vi säkerställer det livslånga lärandet, där vi gör det möjligt för alla att få en andra eller tredje chans till utbildning, och vi säkerställer försörjningsproblemet, den stora utmaningen, finns det då något motsatsförhållande mellan att utbildas för ett kompetensförsörjningsbehov eller för den personliga utvecklingen?

Andreas Fejes, Linköpings universitet: Naturligtvis finns inget motsatsförhållande a priori mellan målen. Men jag ville illustrera frågan varför vi ska ha ett livslångt lärande och för vad. Jag försökte visa att vi ser ett skifte i vad vi menar med livslångt lärande. Vilket innehåll fyller vi i begreppet? Var läggs fokus? Min poäng är inte att säga att det inte går att kombinera utan mer att säga att i dag är fokus på en aspekt. Det handlar om kompetensförsörjning och ekonomisk utveckling. Humanistiska värden finns med, men de är marginaliserade i den offentliga debatten när man analyserar diskussioner, debatter och texter. Men det finns a priori ingen motsättning.

Mattias Samuelsson, LO: År 2014 publicerades en krönika i Washington Post av en vd för ett dataprogrammeringsföretag. Hans ingång i artikeln: Därför anställer jag bara de som har läst liberal arts för att programmera. Anledningen till det var att de var mer kreativa och hade en annan förmåga att tänka analytiskt och ur olika perspektiv. De hade också en bättre förståelse för hur människor fungerar.

Nej, det råder ingen motsättning i detta.

Maria Stockhaus (M): Min fråga riktar sig till Tobias Krantz och Caroline Olsson i deras egenskap av arbetsgivarrepresentanter.

Det finns behov av kompetensutveckling för att klara inte minst rekryteringsbehov hos er. Hur ser ni på det offentliga ansvar för kompetensutveckling kontra arbetsgivarens ansvar?

Caroline Olsson, Sveriges Kommuner och Landsting: Det är en svår och stor fråga. Det går nog inte att säga exakt var gränserna ska gå. Kompetensutveckling är också en svår fråga att avgränsa i tid och rum. Det handlar inte bara om att åka i väg och gå på utbildningar. Jag tror att lösningen handlar om att man behöver ett tajt trepartssamarbete där alla parter, arbetsgivarna, de fackliga organisationerna och staten, deltar och naturligtvis också att individen har ett ansvar. Man behöver hitta de lösningarna inom ett samarbete.

Tobias Krantz, Svenskt Näringsliv: Tack för frågan! Det är en av de viktigaste frågorna just nu när vi diskuterar hur framtidens utbildningssystem ska se ut, inte minst med fokus på det livslånga lärandet.

Inledningsvis får jag säga att företagen i dag tar stort ansvar. När vi pratar om utbildning talar vi mycket om vad det offentliga gör, och det är naturligt att vi gör det. Men rätt mycket av kostnaderna för svensk utbildning i dag ligger lite halvdolt ute i de svenska företagen. De gör stora insatser i personalutveckling och personalutbildning, och de tar också egna initiativ.

Huvuddelen av utbildningssystemet måste framgent vara offentligt finansierat. Det är det offentliga som ska sköta det. Men jag tror att vi ser en utveckling där allt fler delar av utbildningssystemet kommer att ha alltmer av privata inslag.

Jag nämnde den gymnasiala yrkesutbildningen. Om vi tittar tillbaka på yrkesutbildningen i ett hundraårigt perspektiv var i stort sett all yrkesutbildning privat. Nu är nästan all yrkesutbildning offentlig. Jag tror att pendeln kommer att slå tillbaka åt andra hållet. Det intressanta är hur vi ska lösa finansieringen. Många företag är beredda, om rätt incitament finns, att kliva in och ta ett större ansvar. Men då måste vi också lösa finansieringen. Företag är lika lite som individer villiga att betala dubbelt eller betala för något de inte får.

Roger Haddad (L): Fru ordförande! Tack till inbjudna gäster!

Ni har tagit upp frågan om matchning. Det är inte första gången vi hör den. Det är lätt som politiker att öka resurserna för Myndigheten för yrkeshögskolan eller för den delen yrkesvux. När det gäller matchningsproblemen för de högtbildade tror jag att det generellt sett löser sig för dem genom att de hittar andra jobb, även om jobben inte motsvarar den egna examen. Både Cecilia Fahlberg och Therese Wallqvister lyfte upp det som jag tycker är extra och särskilt oroande, nämligen att matchningen mellan arbetssökande och de

lediga jobben har försämrats. Beror det på konkurrensen vi står inför? Var ska vi lägga utbildningsresurserna från samhällets sida? Eller beror det på att till exempel förutsättningarna hos dem som söker inte är sådana att de kan få jobbet, att utbildningsutbudet inte finns eller att staten genom olika regelverk inte kan ställa tillräckligt tuffa krav på att matcha den sökande mot bristyrken eller bristutbildning?

Kanske Mikael Sjöberg från Arbetsförmedlingen eller Cecilia Fahlberg kan kommentera.

Cecilia Fahlberg, Arbetsmarknadsutredningen: Det är en stor och viktig fråga.

Min bild, och jag gissar att den inte skiljer sig så mycket från Mikaelns bild, är att det har skett två utvecklingar parallellt på den svenska arbetsmarknaden. Den ena rör de som står långt från arbetsmarknaden. Vi har hört att allt fler inte fullgör sin gymnasieutbildning och så vidare. Det finns många nyanlända som möter särskilda problem att få sina kunskaper validerade.

Parallellt med detta pågår en strukturomvandling och ett omvandlingstryck som ställer oerhörda krav på nya kompetenser. Den goda konjunkturen, som möjligtvis nu mattas av, har gjort att vi inte har sett de verkligt stora problemen. Det kommer vi att göra när kostnaderna börjar skärpas och konjunkturen går nedåt. Då kommer det att bli än allvarligare.

Min huvudpoäng är att hela det svenska systemet har varit inriktat på utbildning i unga år, inte på vuxenutbildning eller vidareutbildning. Även här tycker jag att man kan titta på grannländer, till exempel Finland som har en väl utbyggd individfinansiering för studiestöd. Det finns många länder där institutionerna på ett annat sätt har uppmuntrat vuxenutbildning. Båda behövs för att få en större rörlighet och hjälpa dem som står längre från arbetsmarknaden att också komma in.

Mikael Sjöberg, Arbetsförmedlingen: Det är en stor fråga som det inte finns något enkelt svar på. Låt oss ta som utgångspunkt att det stora problemet i matchningen ändå är bristande utbildningsbakgrund. Vi kan titta på varför det inte sker mer, varför inte fler går in i de utbildningar som finns. Det finns återigen en rad orsaker. En är ett bristande utbud av utbildningar som passar både arbetsmarknaden och individen.

Vi ska också vara medvetna om att en hel del av dessa personer har tidigare erfarenheter av utbildningssystemen som inte är särskilt gynnsamma. De har ofta erfarenhet av misslyckade utbildningsinsatser, vilket innebär ett stort motivationsarbete.

Vi har infört utbildningsplikt som vi ännu inte ser effekterna av fullt ut. Men om vi går vidare på det området är det betydelsefullt att förbereda utbildningssystemet på att det kommer personer som inte alls vill gå där. De är av olika system i samhället intvingade i en utbildningssituation. Där undrar jag hur väl utvecklad pedagogiken är för att ta om hand. Vi vet att det är stor

skillnad på ungdomsskolan och vuxenutbildning i pedagogik, men jag skulle vilja lägga till ett tredje behov om vi skruvar upp tvångsmedlen radikalt på området.

Jag nämnde hastigt att ett antal myndigheter driver ett samarbete helt på eget bevåg för att identifiera var det skaver som gör att fler inte går in i utbildning. Vi ser bland annat ersättningssystemen, som många av individerna för fram.

Pam Fredman, Styr- och resursutredningen: De som kommer från högskolan hittar jobb, även om de har utbildat sig för något annat. Det är en tanke som är viktig att föra vidare.

När man pratar om matchning är frågan hur noga definitionen är, om man är för smal i definitionen av kompetens. Det tror jag gäller flera olika utbildningar. Denna diskussion förs inte bara i Sverige, utan den förs också utomlands. Där kommer resonemanget om att man måste öppna för nya arbetsmarknader och nya kompetenser. Vi är lite fastlåsta i de traditionella benämningarna och yrkeskunskaperna.

Fredrik Christensson (C): Tack för intressanta föredragningar från flera av er.

Det är intressant att fundera över livslångt lärande ur ett långsiktigt perspektiv, men jag skulle vilja lyfta upp det mer kortsiktiga perspektivet. Det matchningsproblem som har lyfts fram pekar på en avmattning eller eventuellt en lågkonjunktur. Den kan bli både djup och mindre djup. I det läget är utbildningssatsningar och möjligheter för människor att kompetensutveckla sig ett nästa steg för att få en bättre matchning när vi kommer in i nästa högkonjunktur. Då står företagen och offentlig sektor bättre rustade.

Jag ställer mina frågor till Anders Söderholm och Thomas Persson. Hur upplever ni att era sektorer, yrkeshögskolan och även universitet och högskolor, är rustade att möta det livslånga lärandet i det korta perspektivet?

Thomas Persson, Myndigheten för yrkeshögskolan: Med de beslut som riksdag och regering har fattat när det gäller yrkeshögskolans volym pågår en expansion, vilket jag var inne på tidigare. Ur det perspektivet finns någon form av beredskap. Sedan får man så småningom börja fundera på om det behövs ännu mer expansion av något skäl.

En del i expansionen är att utbildningar som bedrivs av yrkeshögskolan inte är utbildningar som bedrivs på terminstid, dagtid, vardagar, 100 procent och bundet. Över tid måste det ske en utveckling av utbudet mot kortare och mer flexibla kurser, vilket också är ett uppdrag vi förväntar oss att få. Det stod i budgetpropositionen från förra veckan.

Daniel Riazat (V): Jag ska inte upprepa frågor om sådant ni redan har svarat på. Jag har två frågor.

Den ena frågan handlar om validering. Jag har tagit upp frågan många gånger i utbildningsutskottet. Det är bra att vi på något sätt påskyndar valideringsprocesserna och förbättrar organisationen. Någon talade tidigare om attityd på lärosäten, men vi skulle också behöva prata om attityd när det kommer till validering och vår självbild av hur pass hög kvalitet vi har på våra utbildningar i jämförelse med utbildningar i andra länder.

Jag menar att vi ibland har en självbild där vi undervärderar utbildningar från andra länder på en orättvis grund. Det ser vi på människor som kommer från fina och bra universitet i andra länder, som har sina meriter med sig men som ändå blir nedgraderade, inte på grund av språkkompetens utan på grund av att vi tror att vi i Sverige har de absolut bästa utbildningarna inom alla områden i hela världen.

Där skulle vi behöva arbeta på något sätt. Jag skulle vilja höra en kommentar kring hur vi arbetar med en sådan förändring. Det handlar ju inte bara om hur lång tid det tar eller om att folk saknar papper på sina meriter, utan det kan också finnas något fel i vårt system som gör att människor inte får sin validering på tillräckligt goda grunder.

Sedan tänkte jag ta upp något annat. Jag tycker att det är fantastiskt att vi pratar om vad livslångt lärande betyder, det vill säga just det som har tagits upp, om det handlar om ständig ekonomisk tillväxt och om hur detta ska bidra till det eller om det handlar om att människorna i samhället ska lyckas bygga upp ett samhälle tillsammans och utvecklas själva.

Nu sitter alla de viktigaste personerna när det gäller dessa frågor här. Ett perspektiv som jag saknar handlar om diskriminering – det är både inom utbildningsväsendet och på arbetsmarknaden. Det kom nyligen en forskningsrapport som handlade om att exempelvis svarta individer, oavsett om de är födda i Sverige eller inte och oavsett om de har studerat på högskola eller universitet i Sverige eller inte, har färre möjligheter att få arbete. Och de har lägre lön när de väl kommer ut i arbete än en infödd svensk arbetare som kommer från arbetarklassförhållanden.

Det är jättebra att vi pratar om strukturerna. Men våra universitet och våra utbildningssäten, oavsett nivå, ser inte ut som de gjorde för 30 år sedan. Vi är många människor med olika slags bakgrunder som finns där. Då måste även denna aspekt finnas med om vi ska kunna lösa detta.

Nu vet jag knappt vem som kan svara på frågan. Men egentligen rör det alla. Vad gör vi för att motverka diskrimineringen, så att man faktiskt kan gå ut och säga till ungdomar i Rinkeby att det lönar sig att studera? I dag gör det inte det för dem.

Ordföranden: Medan Karin Röding funderar på det svaret ska jag låta Anders Söderholm från UKÄ svara på Fredriks fråga. Jag glömde dig förut – förlåt.

Anders Söderholm, Universitetskanslersämbetet: Det är ingen fara. Den budget vi har, som ytterst är fastställd av riksdagen, för högskolornas utbildning

är runt 30 miljarder eller knappt 30 miljarder. Inom ramen för det rör sig utbudet faktiskt ganska kraftigt utifrån hur behovsströmmarna ser ut.

Som jag nämnde förändras det. För tio år sedan hade vi dubbelt så stor andel kurser som vi har i dag. I termer av valmöjligheter för högskolorna tenderar man att prioritera programstudenter, det vill säga långa utbildningar som ger en säkrare relation med studenterna. Och när efterfrågan på det går ned ökar utbudet av andra delar. Inom ramen för den beslutade kostnadsmassan sker det hela tiden en matchning mot behovsbilden. Sedan kan man fråga om kostnadsmassan är tillräcklig: Har vi högre ambitioner eller inte? Men inom ramen för det som finns tilldelat sker hela tiden denna matchning mot behoven.

Innan vi släpper in Karin vill jag, om jag får, kommentera frågan om validering. I dag är det faktiskt så att det är en större övergång till högre studier bland utlandsfödda som kommit till Sverige innan skolan påbörjades än bland svenska studenter – detta är lite i linje med det Peter talade om. Och bland dem som är andra generationens invandrare är övergångsfrekvensen också större än bland svenska studenter. Den enda grupp som skiljer sig från detta är de som har kommit till skolsystemet i skolåldern, alltså efter sju års ålder. Den gruppen fångar vi inte upp till högskolan i samma utsträckning som de svenskfödda, utan där är övergångsfrekvenserna lägre.

Karin Röding, Universitets- och högskolerådet: Jag är generaldirektör för Universitets- och högskolerådet. En del av vår verksamhet är att erkänna utländska examina inom gymnasieutbildning, yrkesutbildning och högre utbildning. Vi har en verksamhet som omfattar mellan 25 000 och 30 000 sådana ansökningar varje år, där människor får sin utbildning erkänd i det svenska systemet och därmed kan gå vidare både till arbetslivet och till fortsatta studier.

Anders Ferbe, Valideringsdelegationen: Jag tycker att det är en väldigt bra aspekt som du tar upp när det gäller valideringsfrågor. Validering handlar mycket om att synliggöra, identifiera, godkänna och certifiera den kunskap som människor har med sig, oavsett bakgrund och oavsett tidigare formella kunskaper.

I vår beskrivning i Valideringsdelegationen ser vi, så att säga, att en utvecklad branschvalidering men också validering i relation till det formella utbildningssystemet stärker jämställdheten. Och det stärker jämlikheten mellan inom Sverige födda och utomlands födda eftersom vi faktiskt ser en ny dimension av kunskap. Jag tror att vi med en mer omfattande validering kan ta vara på människors kunskaper, som de har fått genom livet oavsett vad de har för bakgrund och varifrån de kommer.

Ordföranden: Jag vill bara säga till er som är ledamöter att det är många som vill ha ordet. Jag ser till att en från varje parti, till en början, får ordet. Det är

viktigt. Det går också, som ni förstår, i storleksordning – eller det var tanken i alla fall.

Gudrun Brunegård (KD): Först och främst vill jag tacka för denna förmiddag som har gett en väldigt bred bild av vuxnas lärande – jättebra. Det som är en röd tråd genom allt detta handlar om människors behov av att vidareutbilda sig och kanske byta karriär och inriktning och så vidare. Där ser jag en nyckelgrupp, som jag inte har uppfattat har nämnts här. Det är studie- och yrkesvägledarna. De hjälper unga under både grundskoletiden och gymnasietiden att välja rätt. Men det handlar också om hjälp under arbetslivets gång. Man kanske hamnar i arbetslöshet eller sjukskrivning eller får arbetsskador som gör att man måste byta karriär och så vidare.

Den bild som jag har fått är att ungdomar i dag har ytterst lite tid för personlig vägledning i förhållande till deras intressen, fallenhet, potential och möjligheter att få ett framtida arbete och försörjning.

Jag tror att det i Arbetsförmedlingen också finns ett antal vägledare. Jag skulle gärna vilja fråga både Lars Stjernkvist och Mikael Sjöberg: Hur ser ni på vägledarnas roll? Är de tillräckligt många? Behöver vi rusta den delen för att bättre kunna guida personer genom och in i ett yrkesliv där allas potential och förmågor kommer till rätta och där också arbetslivet får rätt kompetens?

Mikael Sjöberg, Arbetsförmedlingen: Tack för frågan! Det är en väldigt viktig fråga. När vi pratar om olika delar av utbildningssystemet brukar jag vilja föra in att vi befinner oss i det här landet i en situation där väldigt många personalintensiva verksamheter utlovas expansion, så jag vill också lägga på bordet att offentlig sektor inte får suga upp för stor del av de tillgängliga kompetenserna. Vi måste lämna en del till det privata näringslivet.

Det där döljs lite just nu i och med att vi inte har någon inflation i ekonomin. Skulle vi ha haft denna kompetenssituation för 10–20 år sedan hade vi haft en fullständigt galopperande inflation, och då hade den politiska debatten troligen sett annorlunda ut i fråga om hur man väljer att expandera olika områden.

Då kommer frågan: Hur ser vi på studie- och yrkesvägledning? Det är mycket viktigt. Jag tror att det är väldigt viktigt att man direkt tänker sig att det ska digitaliseras. Det är ett utmärkt yrkesområde för att säga: Det ska expanderas. Det ska byggas ut. Men vi ska minska antalet anställda i den yrkeskåren. Det är ett utmärkt yrke där vi kan få en fantastisk expansion med minskade kostnader och minskad kompetenskonnkurrens. Det är mycket bättre att sätta in dem på andra delar i framtiden. Jag skulle vilja säga det. Det säger jag internt, och det säger jag också i andra sammanhang. I framtiden kommer vägledningen att skötas av robotar. Det kommer att bli mycket bättre.

Lars Stjernkvist, Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola: Jo, det är klart. Ska man svara på den fråga som jag ska

svara på kommer man inte ifrån studie- och yrkesvägledningen. Sedan är det så att vägledningsutredningen hjälper oss. Vi kommer förstås att väga in deras slutsatser. Men det är en knixighet i detta. Vi ska försöka nå de unga och verkligen ge dem ett bra stöd för deras val, men vi vet genom ett antal studier att det i väldigt stor utsträckning är föräldrarna som väljer.

Om eleverna har svårt att välja rationellt är det inte säkert att föräldrarna har det lättare. Det gäller inte minst när man resonerar utifrån att man ska vara helgarderad och säger att om man väljer högskoleförberedande kommer alla vägar att vara öppna, vilket inte är sant. Vi skulle egentligen behöva en yrkesvägledning som når de unga men som också fångar in dem vars råd vi vet betyder väldigt mycket för de unga.

Cecilia Fahlberg, Arbetsmarknadsutredningen: Jag vill bara berätta att i Arbetsmarknadsutredningens delbetänkande fokuserade vi specifikt på vägledning för vuxna och tog fram en del förslag. Där finns det mycket att läsa. I övrigt delar jag det Mikael Sjöberg nämnde.

Annika Hirvonen Falk (MP): Det här seminariet har verkligen rört ett stort livs spann, från inledande utbildning till omställning senare i livet, och en rad sektorer. Min fråga fokuserar framför allt på början – gymnasiet och tidigt i skoltiden.

Utskottet besökte nyligen OECD i Paris och hade bland annat en session om framtidens kompetensbehov. Det är något som jag uppfattar att vi kanske inte har pratat så mycket om. Det här seminariet har handlat mycket om att ge förutsättningar för omställning. Men den fråga som jag har till Lars Stjernkvist, som nu sitter med framtidens gymnasieutbildning, är: Hur jobbar ni för att se till att vi rustar nästa generation unga med de kompetenser som kommer att vara viktiga i framtiden?

En bild visade frisörutbildning – vissa av oss har helt rationaliserat bort behovet av frisörer – och estetisk utbildning längst ned. Sedan var det yrkesutbildningar där det är störst möjligheter att komma i arbete två år efter avslutade studier.

Om detta med två år efter avslutade studier får för stor betydelse är jag lite orolig för att vi missar behovet av till exempel kreativa kompetenser, som var någonting av det som OECD i sitt faktiskt ganska tidiga stadium av arbete laborerade ganska mycket kring. Det är också någonting som vissa programmerare i USA har identifierat som ett stort behov. Det är min fråga.

Sedan har jag en kort fråga till Thomas Persson om yrkeshögskolan, om vad yrkeshögskolan gör som gymnasieskolan skulle kunna göra. Skulle du kunna utveckla det något mer konkret?

Lars Stjernkvist, Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola: Först gäller det statistiken över hur det går för eleverna

två år efter avslutad utbildning. Ni får inte övertolka det. Det är inte så att vi ser det som något definitivt svar. Det är mer ett sätt att stimulera tänkandet och att fundera på: Hur hjälper vi både samhället och de enskilda på bästa sätt?

Men jag tycker på något sätt att din fråga understryker det som har varit ett annat tema under den här förmiddagen. Vi pratar om pendlar som slår. Vi pratar om samhälleliga behov, och vi pratar om individens rättigheter och den enskildes behov. Jag har inte hört någon som har sagt att det är antingen eller, utan det gäller att hitta balanspunkten. Det är precis det som vi också försöker göra.

Du har helt rätt i din utgångspunkt. Även om vi nu kommer att föreslå det samma som andra har varit inne på, att vi ska stärka samhällets möjligheter att ge bra beslutsunderlag för dem som planerar, kommer det att vara jättesvårt. Det är både enskilda och samhälleliga institutioner som ska planera och budgetera för utbildning. Även om de är otroligt skickliga kommer det att vara jättesvårt.

Jag kan ta min egen stad som utgångspunkt, där vi just nu har en bra tillväxt med jobb. Om någon hade sagt till mig för tio år sedan att en av de snabbast växande branscherna är visualiseringsbranschen hade jag sett förnumstig ut och sagt precis vad jag trodde. Nej, det hade jag inte gjort, utan jag hade sett fullständigt frågande ut. Men det fanns några kreativa unga Norrköpingsbor som fattade att detta nog kunde bli någonting. Nu håller de på att se till att vi blir väldigt framgångsrika inom det området.

Det gäller att hitta balanspunkten, och där tror jag att vi ändå kan göra ganska mycket från samhällets sida för att ge dem som planerar bättre underlag.

Thomas Persson, Myndigheten för yrkeshögskolan: Tack för frågan! Låt mig ta upp ett par saker som skulle kunna inspirera yrkesutbildningen för ungdomar och för vuxna!

Det ena är ett väldigt nära samarbete med arbetslivet och arbetslivets representanter. Det är lätt om man bestämmer sig för det.

Det andra är kanske lite mer komplicerat. Det gäller innehållet på detaljnivå i gymnasieskolan eller vuxenutbildningen. Yrkeshögskolan är den enda skolform där det inte är staten som fastställer innehållet, utan det görs i samspel mellan arbetslivet och en utbildningsanordnare. Det gör att innehållet i utbildningen i någon direkt mening anpassas till de behov som arbetslivet har på kort sikt eller på medellång sikt. Innehållet ändras också successivt under utbildningens gång om det behövs. Vi ser till exempel inom yrkeshögskolan att det digitala innehållet i många utbildningar ökar väldigt kraftigt.

Detta är ett par exempel på saker som man skulle kunna titta på, tänker jag.

Pam Fredman, Styr- och resursutredningen: Jag vill lyfta att vi i utredningen lade fram hur viktigt det är att ha en ordentlig analys – och då är det samhällets olika sektorer – så att man väger samman detta. Vad är det för någonting?

Jag tror inte heller att någon kommer att kunna förutse vad som händer inom fem år inom väldigt många sektorer.

Vad det gäller högskolan har det alltid varit framfört att högskolan inte bara utbildar för dagens arbetsmarknad utan gör individerna kapabla att möta en arbetsmarknad som vi kanske inte ser i dag.

Sedan vill jag ge en liten känga. Under utredningens gång, när vi frågade om det livslånga lärandet och pratade med arbetsgivarföreträdare av olika slag, var det väldigt tunt med förslag i fråga om vad det egentligen var man ville ha och vad man egentligen ville se för kurser och så vidare. Jag tror att det behövs en dialog, men jag tror att den också behöver omfattas av att det är ganska osäkert. Man får försöka att leta sig fram. Det finns inga säkra, givna delar. Men dialogen mellan olika delar är oerhört viktig. Det gäller även i det förslag som vi har i utredningen.

Ordföranden: Då vill jag säga till ledamöterna att tiden för oss är ute, men alla partier har fått ställa en fråga. Passa på i minglet efteråt att haffa den ni vill ställa en fråga till! Maria Stockhaus, Moderaterna, får avsluta seminariet.

Maria Stockhaus (M): Jag vill först rikta ett stort tack till alla er som har kommit hit som våra gäster, inte minst till alla er som har kommit med mycket kloka inspel under seminariet.

En tanke slog mig. Jag önskar att en del av de ungdomar som jag möter – som kommer hit och guidas i huset – och som är jättestressade över sina betyg och tror att hela livet är förstört om man får dåliga betyg hade fått en chans att höra vilka fantastiska möjligheter det finns i Sverige att utbilda sig även i vuxen ålder, även om man inte har toppbetyg när man lämnar gymnasiet.

Det finns många möjligheter, men det känns också som att vi har en del utmaningar framåt. Det var två siffror som fastnade i huvudet: åtta och fyra. Det är åtta myndigheter och fyra departement, så vi har många spelare eller många kockar i den svenska utbildningssoppan, om man säger så.

Ord som ”olika delar” och ”stuprör” har förekommit i flera inspel. Där tror jag att vi i utskottet och vi som jobbar med övergripande politik har någonting att fundera över. Hur får vi delarna att hänga ihop och komplettera varandra, och hur gör vi det tydligt för alla intressenter? Det handlar om ungdomar och vuxna som behöver utbilda sig och om företag och offentliga arbetsgivare. Hur hänger systemet ihop, och vilka möjligheter finns?

Det är jätteviktigt att vi kommer vidare. Vi har fått fantastiskt många bra inspel i dag kring utmaningar som vi behöver ta vidare. Någonstans är detta avgörande. Vi har kompetensbrist. Vi pratar mycket om Sveriges ekonomiska utveckling, som är beroende av att vi får rätt kompetens på rätt plats och tillräckligt många kompetenta medarbetare.

Den ekonomiska utvecklingen har varit mycket i fokus här och de aspekter av utbildningssystemet som rör de bitarna. Det är jätteviktigt. Men det är också viktigt, som några har nämnt, med personlig utveckling och bildning.

Bildningen lägger grunden till mycket nytänkande. Det handlar om att man har en bredd i sin kunskap och kompetens. Då är bildningen väldigt viktig. Även om inte vi har pratat om den i dag betyder den mycket för Sveriges utveckling. Det handlar om ekonomisk utveckling och inte minst om att vi kan fortsätta att vara en demokratisk nation med en positiv utveckling för våra invånare.

Med det avslutar vi detta seminarium, men dagen är inte slut. Det serveras lunch i sammanbindningsbanan, där vi tog kaffet. Jag hoppas att alla har möjlighet att stanna kvar, så att vi har möjlighet att mingla med varandra och ställa de kompletterande frågor som vi inte hann med under frågestunden. Stort tack!
(Applåder)

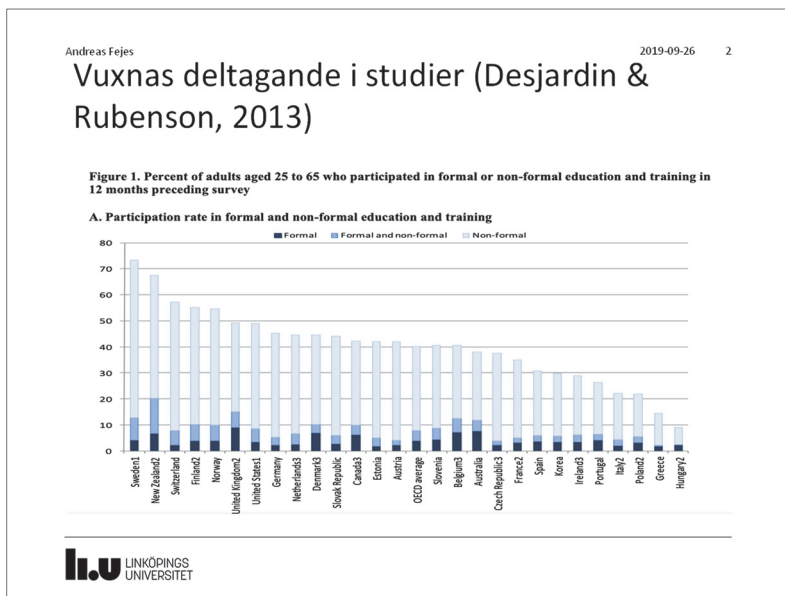
Bilder från seminariet

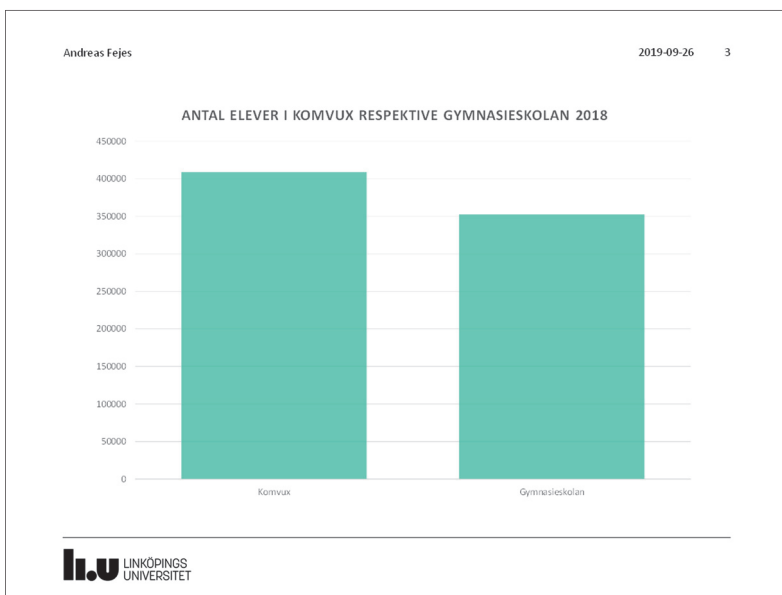
Linköpings universitet

Vad är Livslångt lärande? Varför och för vad?

Andreas Fejes
Professor i vuxenpedagogik

Andreas Fejes 2019-09-26 4

Syftet med komvux enligt skollagen

- Målet för den kommunala vuxenutbildningen är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. (Skollagen, kapitel 20, paragraf 2)

h.u. LINKÖPINGS UNIVERSITET

Livslång utbildning

- The existence of an international community' with a: "fundamental solidarity"; a shared "belief in democracy"; the aim of development as the "complete fulfilment of man" and that only an overall, **lifelong education** can produce the kind of complete man the need for whom is increasing with the continually more stringent constraints tearing the individual asunder. (Faure 1972, s. V–VI)

Livslångt lärande

- ...becoming the most competitive and dynamic knowledge-based society in the world. Key elements of the strategy to achieve this were the adaptation of education and training to offer tailored learning opportunities to individual citizens at all stages of their lives; the promotion of employability and social inclusion through investment in citizens' knowledge and competences. (European Commission, 2001, s. 6)

Kompetensförsörjning

- Kompetensförsörjningen är en högt prioriterad fråga för Sverige. Brist på arbetskraft råder inom ett stort antal yrkesområden och både privata och offentliga arbetsgivare har svårt att hitta rätt kompetens. Samtidigt är arbetslösheten hög bland vissa grupper, särskilt bland utrikes födda och personer med kort formell utbildning. Den bristande matchningen på arbetsmarknaden riskerar att hämma tillväxten. (Utbildningsdepartementet, 2017, s. 19)

Antal professorer i vuxenpedagogik

- Finland: 10
- Tyskland: Drygt 40
- Sverige: 1

Behov av kunskapsproduktion 1979 och 1990

- Mot bakgrund av det stora behov av forsknings- och utvecklingsarbete som föreligger inom vuxenutbildningens område... (Motion 1978/79:929 - M)
- Behovet av forskning på vuxenundervisningens område är omvittnat av många... (Motion 1978/79:1334 - S)
- Den växande vuxenutbildningen behöver forsknings- och utvecklingsstöd... Ett antal nya professurer i vuxen- och yrkespedagogik skulle behöva inrättas över landet. (Motion 1989/90:Ub95)

Behov av kunskapsproduktion 1999 och 2018

- Trots den omfattande vuxenutbildning som bedrivs i Sverige är forskningen inom det vuxenpedagogiska området relativt liten... behov av ökad forskning kring lärandeprocesserna. (Regeringens skrivelse 1998/99:121)
- Utredningen gör bedömningen att det bland lärosätena behövs åtgärder för att stärka resurserna för forskningen om vuxnas lärande och vuxendidaktik och öka intresset för detta forskningsområde. (Utbildningsdepartementet, 2018, s. 404)

Lärarytbildning

- Regeringen vill betona vikten av att universitet och högskolor inom ramen för respektive lärarytbildning lyfter fram vuxenutbildningen och dess särskilda behov och frågeställningar. (Regeringskansliet, 2010, s. 39)

Förekomsten av utbildningssystemets läroplaner på litteraturlistor inom utbildningsvetenskaplig kärna vid ämneslärarytprogrammen inriktning gymnasieskola.

Läroplaner	Lpfö	Lgr	GY11	Lvux
GU		2	4	
KaU		2	2	
LiU		1	1	
LnU		1	1	
LtU		2	1	
LU		1	3	1
MaU		2	1	
MiUn			2	
SU		2	2	1
UmU	2	5	5	
UU				
ÖrU		1	3	
Summa	2	19	25	2

Summering

- Sverige har ett väl utbyggt och omfattande system för vuxnas studier
- Antalet elever och deltagare är bland de högsta i världen (per capita)
- Samtidigt ställs sällan frågan om varför livslångt lärande och för vad. Hur vitt och snävt skall vi svara på frågan?

Summering

- Det satsas relativt lite resurser på kunskapsproduktion om vuxnas studier i Sverige
- Samtidigt som komvux ignoreras inom lärarutbildningen
- Trots detta har flera parlamentariker genom åren lyfta fram vikten av ovan nämna. Men det har inte blivit mycket av det.
- Så frågan är om ni är beredda att inte bara talk the talk utan även walk the walk!

Andreas Fejes

2019-09-26 15

- Föredraget kommer i sin helhet finnas tillgänglig i eftermiddag på min blogg där citaten jag använt är lite mer utförliga och där ni får tillgång till referenslistan för den forskning och statistik jag hänvisar till.
 - www.vuxenpedagogik.com

Andreas Fejes
Blogg: www.vuxenpedagogik.com
www.facebook.com/vuxenpedagogik
Twitter: @AndreasFejes

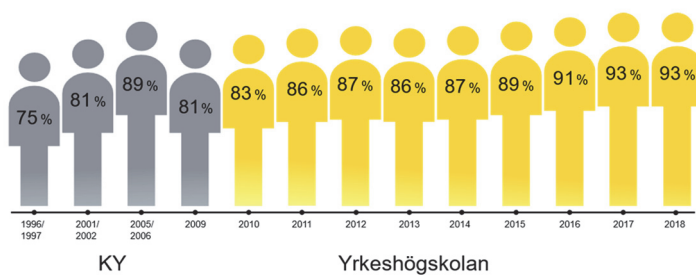
www.liu.se

Myndigheten för yrkeshögskolan

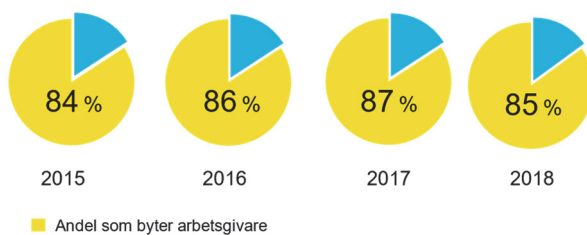

Andel examinerade i jobb efter utbildningen

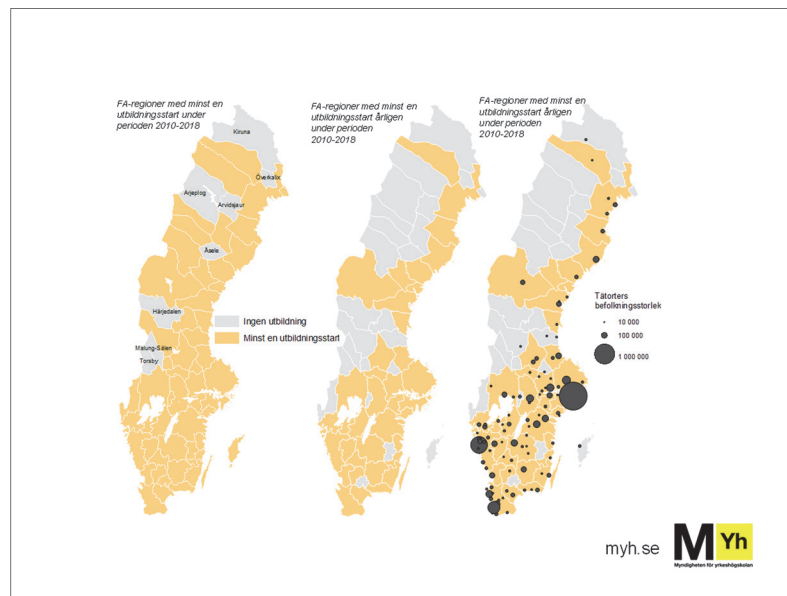
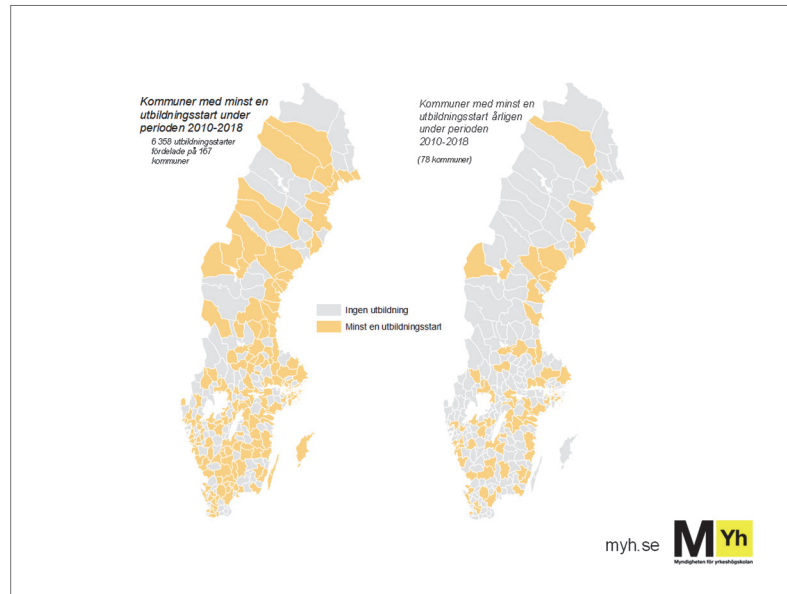

myh.se **Myh**
 Myndigheten för yrkeshögskolan

Andel examinerade som byter arbetsgivare efter sin yrkehögskoleutbildning

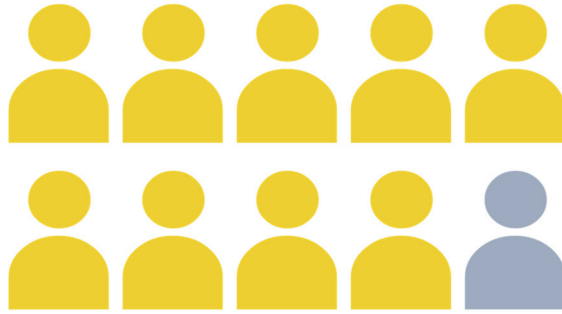

myh.se **Myh**
 Myndigheten för yrkeshögskolan

Nio av tio studerande uppger att de är nöjda med utbildningen i sin helhet.

STUDERANDES SYSSELSÄTTNING 2018

myh.se **M**Yh
Handledaren för yrkesutbildningen

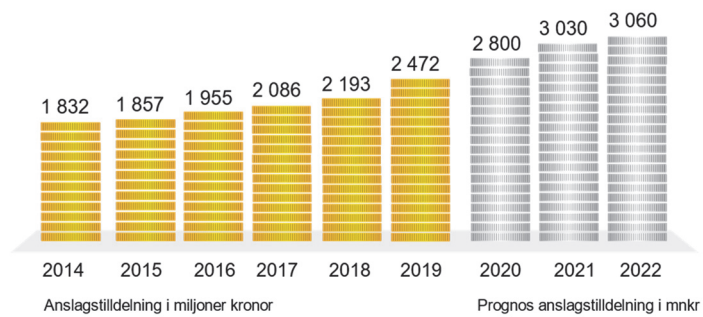
YH fungerar!

myh.se **M**Yh
Handledaren för yrkesutbildningen

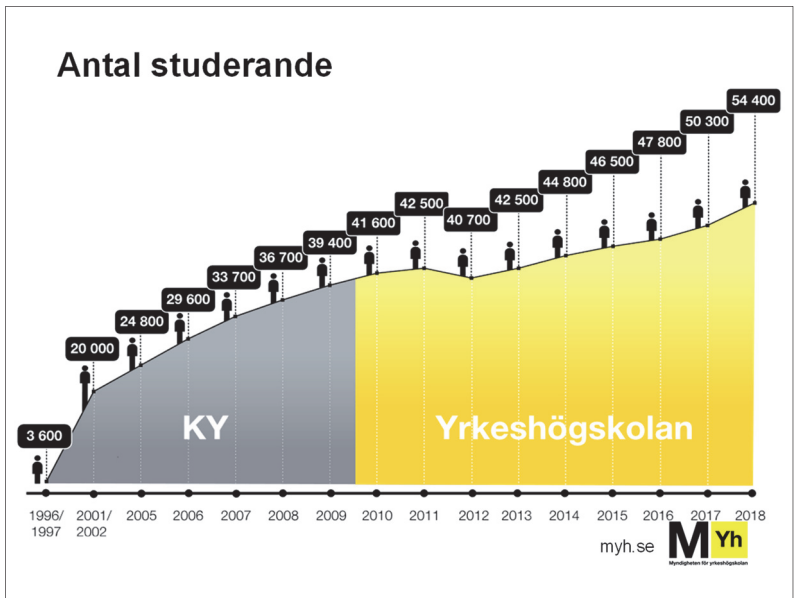
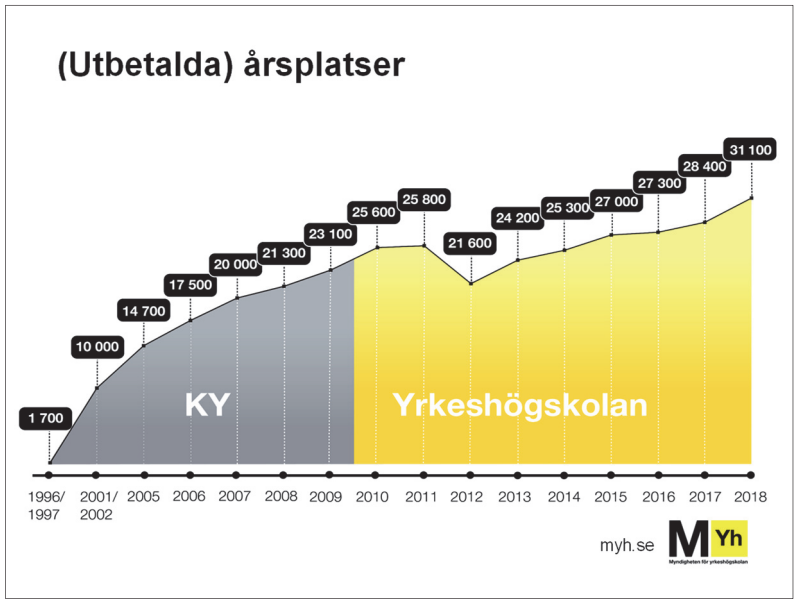
1. Expansion?

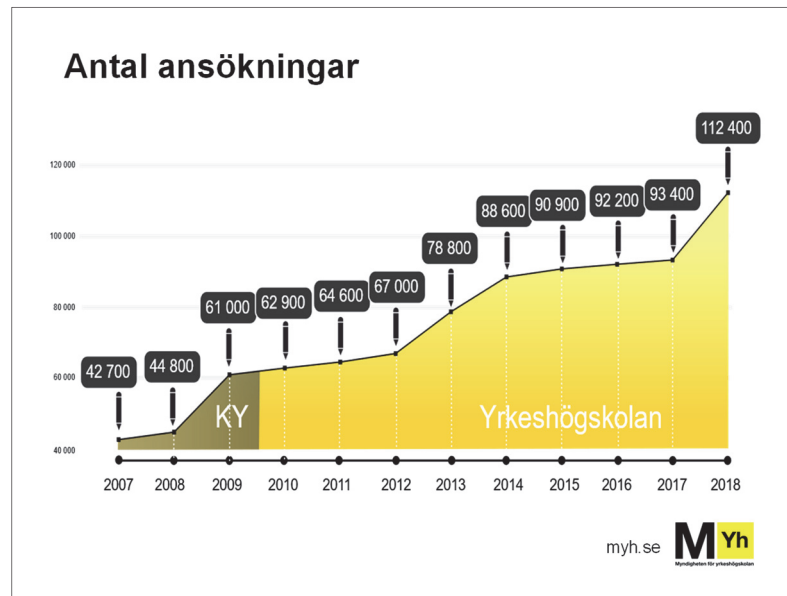
myh.se **M**Yh
Myndigheten för yrkeshögskolan

Yrkehögskolan ska öka med ca 50 procent

myh.se **M**Yh
Myndigheten för yrkeshögskolan

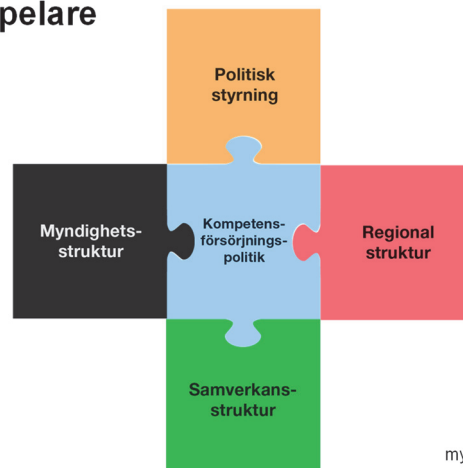

2. YH-modellen?

3. Erfarenheter av YH med mera?

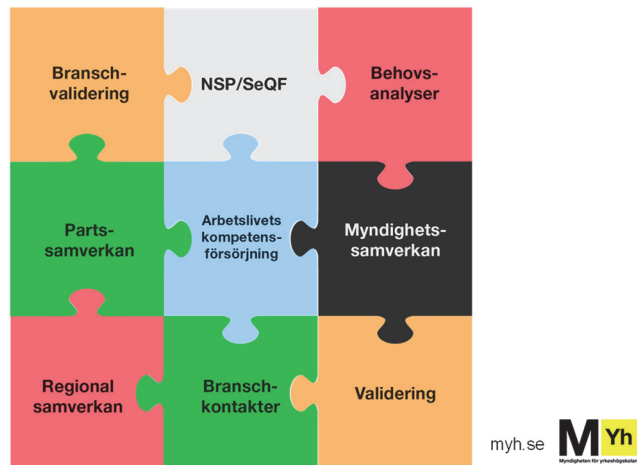
myh.se **M**Yh
Myndigheten för yrkestillämpning

Nationell kompetensförsörjning – fyra grundpelare

myh.se **M**Yh
Myndigheten för yrkestillämpning

Basala funktioner i kompetensförsörjning

... och underlag för utbudsplanering

- Formell utbildning, på olika nivåer
- Arbetsmarknadsutbildning
- Övrig utbildning

MYH bidrar gärna!

- Validering, branschvalidering, SeQF/EQF, YH, behovsanalyser, branschsamverkan, parterna mm

- Myndighetssamverkan
- Viktigast att kompetensförsörja, inte vilken myndighetsstruktur!
- Potential i en samlad nationell kompetensförsörjning

myh.se
Myndigheten för yrkeshögskolan

myh.se
Myndigheten för yrkeshögskolan

Tillväxtverket

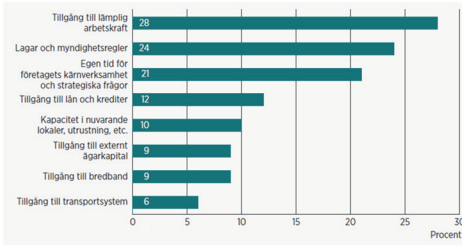
Rätt kompetens till företagen

Therese Wallqvister 2019-09-26

Brist på arbetskraft största tillväxthindret

Andel företag som upplever olika faktorer som ett stort hinder för tillväxt

Faktor	Andel (%)
Tillgång till lämplig arbetskraft	28
Lagar och myndighetsregler	24
Egen tid för företagets kärverksamhet och strategiska frågor	21
Tillgång till lån och krediter	12
Kapacitet i nuvarande lokaler, utrustning, etc.	10
Tillgång till externt ägarkapital	9
Tillgång till bredband	9
Tillgång till transportsystem	6

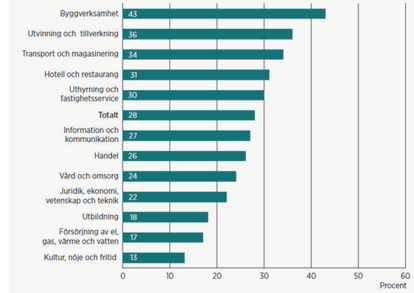

År	Procent
2008	28
2011	24
2014	21
2017	28

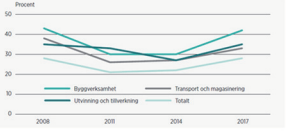

Bygg, tillverkning och transport i topp

Andel företag i olika branscher som upplever olika faktorer som ett stort tillväxthinder

Bransch	Andel (%)
Byggsamhället	43
Utvinning och tillverkning	36
Transport och magasinering	34
Hotell och restaurang	31
Läroverksamhet och fastighetservice	30
Totalt	28
Information och kommunikation	27
Handel	26
Vård och omsorg	24
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknisk	22
Utbildning	18
Forsöring av el, gas, värme och vatten	17
Kultur, nöje och fritid	13

År	Byggsamhället (%)	Utvinning och tillverkning (%)	Transport och magasinering (%)	Totalt (%)
2008	43	36	34	28
2011	43	36	34	28
2014	43	36	34	28
2017	43	36	34	28

Matchningen mellan lediga jobb och arbetslösa har försämrats i Sverige

FIGUR 2.2

Lediga jobb per arbetslös och år i Sverige, 2006-2016

Källa: SCB, Regionala matchningsdata (RMD).

Den högteknologiska industrin

- Omvandlingen påverkar på två sätt
 - en spetsprocess, nya specialkompetenser (robotutvecklare)
 - en breddprocess (teknologin påverkar befintliga yrken, som företagsjurister)
- Manlig dominans, även i tillverkningsnära tjänstesektor
- En fjärdedel av yrkena är "glesbefolkade", dvs. innehas av färre än 100 personer. Sårbart.
- Företagen reaktiva och använder traditionella metoder. Man hinner inte med strategisk kompetensplanering.

Vad kan staten och andra offentliga aktörer göra?

- Öka styrningen av dimensioneringen av olika utbildningar
- Förändra attityden till bristyrken och kulturen i olika yrken så att den blir mindre könsstereotyp
- Stöd företagen att arbeta mer strategiskt med sin kompetensförsörjning
- Öka möjligheterna att vidareutbilda sig i vuxen ålder
- Stärk insatserna för att validera utbildningar och yrkeserfarenhet
- Gör det möjligt för fler att få en gymnasieutbildning

Branscher som upplever störst hinder vid rekrytering

TABELL 3.1

De tre branscher som i störst utsträckning upplever olika faktorer som ett stort hinder vid rekryteringar

Anmärkning: Gäller de företag som har försökt rekrytera de senaste tre åren.

Att få sökande med rätt utbildning	Andel i procent
Utbildning	49
Byggsamhet	45
Information och kommunikation	41
Att få sökande med tillräcklig yrkeserfarenhet	
Byggsamhet	65
Utvinning och tillverkning	54
Information och kommunikation	50
Att få sökande med specifik kompetens/behörighet	
Information och kommunikation	55
Byggsamhet	54
Utvinning och tillverkning	52
Att få sökande som kan länka sig flytta till orten	
Vård och omsorg	23
Utbildning	23
Utvinning och tillverkning	20
Att sökanden inte kan ordna bostad på orten	
Information och kommunikation	31
Hotell och restaurang	29
Transport och magasinering	27

Komvuxutredningen

Komvuxutredningen, SOU 2018:71

En andra och en annan chans

- Ett komvux i tiden

Isabella Enbågen, 2019-09-26

Komvux som verktyg för att lösa ett flertal samhällsutmaningar

- Kompensatoriskt
- En väg in för unga utanför
- En viktig del av etableringen av nyanlända
- En möjlighet till bildning och personlig utveckling
- Ett flexibelt verktyg för snabb omställning
- **Centralt för Sveriges kompetensförsörjning**

”En andra och en annan chans”

Urvalsreglerna för komvux behöver förändras

- Skollagen – minst utbildning
- Vuxenutbildningsförordningen – kort utbildning
- Regionalt yrkesvux – kort utbildning och en svag ställning på arbetsmarknaden
- Stänger ute personer i behov av utbildning
- Bromsar kompetensförsörjningen

Komvux syfte behöver förtydligas

”Den kommunala vuxenutbildningen utgör en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en grund för fortsatt utbildning.”

Regionalt yrkesvux – ansvarsförhållanden behöver tydliggöras

- En förbättrad regional samverkan kring yrkesutbildning behövs för bättre kompetensförsörjning
- Idag otydligt vad samråd och samverkan ska innebära
- Oklara ansvarsroller och otydligt mandat för inblandade aktörer
- Krav på samverkansavtal för att erhålla statsbidrag

Styr- och resursutredningen (Strut)

1

En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan

Betänkande av Styr- och resursutredningen (Strut)
SOU 2019:6

Utredningen om styrning för starka och ansvarfulla lärosäten

2

Framtidens kompetensförsörjning

- **Långsiktighet – samordnad process**
 - SAMLAD 4ÅRIG PROPOSITION FÖR FORSKNING OCH UTBILDNING
 - DIALOGPROCESS
 - ANALYSFUNKTION
 - LÄROSÄTTESSPECIKA UPPDRAG

Utredningen om styrning för starka och ansvarfulla lärosäten

3

Framtidens kompetensförsörjning

- **Stöd för ökad flexibilitet och utveckling av utbildning**
 - LÄROSÄTENAS ANSVAR FÖR UTBILDNINGSPROJEKT
 - LIVSLÅNG LÄRANDE I HÖGSKOLLAGEN
 - FYRÅRIGA UTBILDNINGSUPPDRAG
 - UNDERLÄTTA FÖR LÄROSÄTTESSAMVERKAN
 - GEMENSAMMA SAMVERKANSARENOR (TEX VÅRDUTBILDNING)
 - MINSKAD BETYDELSE AV PRESTATIONSGRAD I RESURSTILLDELNING

Utredningen om styrning för starka och ansvarfulla lärosäten

4

En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan

Betänkande av Styr- och resursutredningen (Strut)
SOU 2019:6

Utredningen om styrning för starka och ansvarfulla lärosäten

Arbetsmarknadsutredningen

Cecilia Fahlberg

FÖRSLAG FÖR EN SAMLAD KOMPETENSFÖRSÖRJNING,
ARBETSMARKNADSUTREDNINGEN

En samlad kompetensför- sörjningspolitik- bakgrund

Kompetenskraven förändras väsentligt och specialiseras i alla branscher till följd av teknikutveckling och internationell konkurrens

Kompetensbrister och arbetslöshet samtidigt

Vidgat perspektiv krävs - utan att minska individens trygghet, öka rörligheten på arbetsmarknaden.

Ansvar behöver delas mellan flera

Staten bör skapa robusta och långsiktiga system – från stuprör och projekt till fastare former

Mål

Att säkra och höja kompetensnivån för människor och verksamheter för att kunna möta framtida omställningsbehov

Nuläge

Kombination av målsättningar inom flera politikområden, arbetsmarknad, näring, utbildning, regional tillväxtpolitik

Åtta myndigheter har uppdrag på området från fyra departement.

Effektiva insatser kräver koordinering mellan sakområden

Leder till risk för bristande överblick liksom att frågor "hamnar mellan stolarna"

Leder till tillfälliga och tidsbegränsade projekt (exempel YA-delegation och Valideringsdelegation)

Branschsam- verkan avgörande men fragmentarisk

Branscherna måste samverka med många departement och myndigheter

Exempel: AF, MYH, Skolverket, ESF, UKÄ, UHR, Tillväxtverket, enskilda lärosäten, IFAU, regionalt utvecklingsansvariga aktörer, kommuner

Ingen tar ansvar för omställningsfrågan

Prognoser och statistik behöver förbättras

Det görs många olika analyser och prognoser över kompetensbehov men ingen aktör ansvarar för att samla dessa. Svårt att förstå hur de förhåller sig till varandra

Olika mått från olika avsändare: bransch, yrke eller utbildningskategori

I vilken utsträckning använder sig lärosätena av prognoser?

Viss kritik från branscher att man inte fångar snabba förändringar eller alternativ rekryteringsmöjlighet

Övergripande från branscher – ”det saknas tillräckliga analysverktyg”

Prognoser och statistik, fortsättning

Det saknas en gemensam begreppsstruktur för att beskriva kompetenser

En "brygga" behövs mellan de olika klassificeringar som finns idag *(SeQf, SUN, SNI, ESCO) för att länka ihop yrkeskvalifikationer och branschstandarder

Textanalys, maskininläring, webbskrapning är viktiga verktyg men platsannonser som källa inte alltid tillräckligt

Gemensam begreppsstruktur är rörlig materia och bör löpande revideras

Förslag

En ny myndighet, Kompetensförsörjningsmyndigheten

Strategisk roll för att samordna och främja kompetensförsörjning, bland annat:

Ta fram arbetsmarknadsprognoser och analyser av kompetenskrav

Huvudmannaskap för vägledningsplattform

Stödja utvecklingen av begreppsstruktur

Göra analyser inför utbildningsdimensionering

Fördela statsbidrag för yrkesvux

Ansvara för socialfondsmedel och andra utvecklingsmedel (rörande kompetensförsörjning)

Främja vägledning och validering samt internationell kompetensförsörjning

Samverka med arbetsmarknadens parter samt stödja och samverka med regionalt utvecklingsansvariga aktörer

Utgångspunkt: Nationell strategi för kompetensförsörjning

Dessutom förslag för den regionala nivån

Den regionala nivån viktig för att beakta olikheter i näringsliv, inte minst vid kriser och stora varsel

Utförs betydande insatser regionalt men behov av långsiktigt, stabilt och harmoniserat uppdrag över hela landet.

Syftar till att befästa det arbete som redan görs men också utöka mandatet.

Tillägg i förordningen i regionalt tillväxtarbete föreslås, ska omfatta även kompetensförsörjning

Tydligt inflytande över tilldelningen av statsbidrag för regionalt yrkesvux föreslås

Slutligen

Regeringen föreslås tillsätta en utredning för förslag rörande individers försörjning under kompetensutveckling

Utredningen bör genomföras i samverkan med arbetsmarknadens parter

Omställningsfrågor bör samordnas av Kompetensförsörjningsmyndigheten då denna är på plats.

Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola

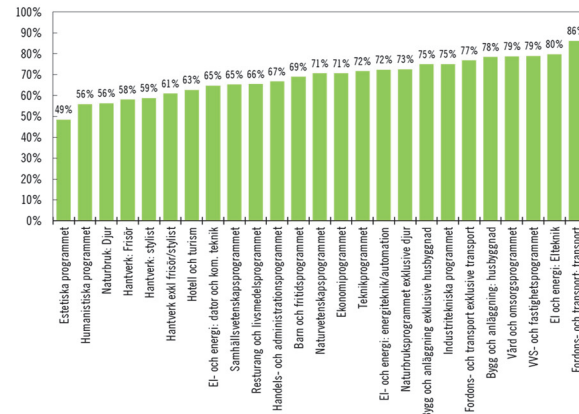
Planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola

Lars Stjernkvist

U 2018:01 Planering och dimensionering av gymnasial utbildning 1

Modellberäknad sannolikhet att vara etablerad på arbetsmarknaden eller studera eftergymnasialt andra kalenderåret efter gymnasieskolan Genomsnittlig individ född 1995.

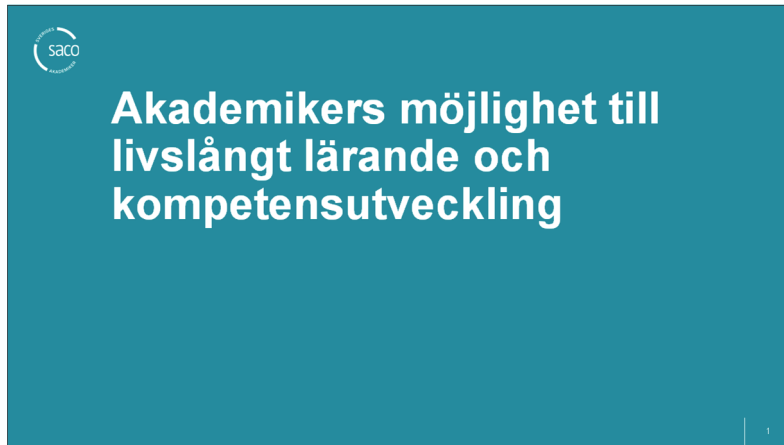
2

Rättighet till studier för vuxna

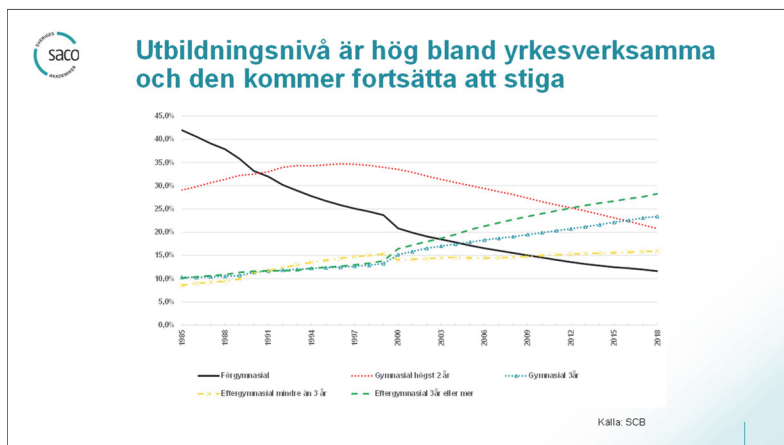
- Rätt till sfi!
- Rätt till komvux på grundläggande nivå!
- Rätt till komvux på gymnasial nivå för behörighet!
- Rätt till sÄrvux på grundläggande nivå!
- Rätt till yrkesutbildning?

Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)

Utvecklingen på arbetsmarknaden påverkar behoven av vidareutbildning bland sysselsatta inom olika yrken och branscher

MÖJLIGHETER TILL RELEVANT OCH KVALIFICERAD KOMPETENSUTVECKLING MÅSTE STÄRKAS!

4 |

Saco utgångspunkter

- Behoven av vidareutbildning kommer att variera mellan olika individer, yrken och branscher.
- Det måste finnas olika lösningar att tillgodose dessa behov!
- Istället för generella system för kompetensutveckling behöver befintliga utbildningsformer anpassas utifrån deras respektive uppdrag.

5 |

Högskolan ska inte ha ett särskilt uppdrag

- Högskolan har redan en viktig roll i det livslånga lärandet!
- Akademiker återgår i hög uträkning tillbaka till högskolan för att vidareutbilda sig under yrkeslivet.
- Det finns dock skillnader mellan olika områden.
- Dessa skillnader kan minska om kvaliteten och arbetslivsanknytningen i högskolans utbildningar stärks.
- Mer kurser och flexibel studieformer
- Förenklad antagning

6 |

 Rusta Yrkehögskolan

- Det krävs förändringar i gällande regelverk för att öka utbudet av korta men kvalificerade yrkesutbildningar.
- Förutsättningarna att anordna dessa utbildningar kan öka med andra krav och riktade resurser i en särskild ansökningsomgång.
- Utbudet av flexibla kursupplägg för att nå fler yrkesverksamma bör också öka inom yrkehögskolan. För det krävs mer resurser.

7

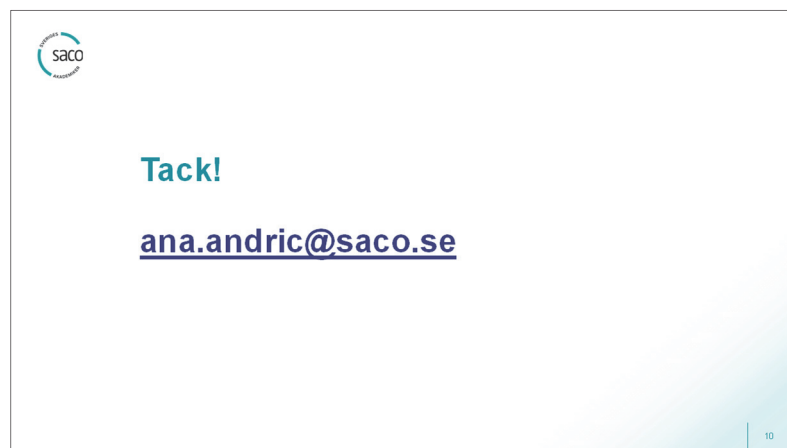
 Samarbetet mellan yrkehögskolan och högskolan kan också höja utbildningarnas kvalitet!

8

 Andra förslag som kan öka vidareutbildningen i högskolan

- Mer stöd och resurser till validering av reell kompetens i högskolan och yrkehögskolan
- Lag om kompetensutveckling som ställer krav på strukturerad och kontinuerlig kompetensutveckling.
- Bättre möjligheter till finansiering av kompetensutveckling både för individen via studiestöd och arbetsgivarna kompetensutvecklingsavdrag.
- Regelhinder och flaskhalsar (utbildningssystemet)

9

2017/18:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksrevisionen - en del av riksdagens kontrollmakt
2017/18:RFR2	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering
2017/18:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 28 september 2017
2017/18:RFR4	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om barns skuldsättning
2017/18:RFR5	SOCIALUTSKOTTET Samordnad individuell plan (SIP) – en utvärdering
2017/18:RFR6	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om internationell handel
2017/18:RFR7	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens spelpolitik
2017/18:RFR8	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om finansiell stabilitet och makrotillsyn den 23 januari 2018
2017/18:RFR9	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering
2017/18:RFR10	SOCIALUTSKOTTET Personlig assistans – effekter av rättsutvecklingen
2017/18:RFR11	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Forskarhearing om nya svenskar och demokratin
2017/18:RFR12	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 6 mars 2018
2017/18:RFR13	TRAFIKUTSKOTTET Fossilfria drivmedel för att minska transportsektorns klimatpåverkan – flytande, gasformiga och elektriska drivmedel inom vägtrafik, sjöfart, luftfart och spårbunden trafik
2017/18:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om konkurrens på lika villkor inom luftfarts- och åkerinäringarna
2017/18:RFR15	UTBILDNINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om trygghet och studiero i skolan
2017/18:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Järnvägstunnlar och skogsbilvägar – en uppföljning av klimatanpassningsåtgärder för infrastruktur
2017/18:RFR17	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksbankens rapport Redogörelse för penningpolitiken 2017
2017/18:RFR18	FÖRSVARsutskottet Försvarsutskottets offentliga utfrågning om cybersäkerhet

2017/18:RFR19	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2018
2017/18:RFR20	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Regeringens resultatredovisningar i ett 20-årigt perspektiv – utgiftsområde 8 Migration
2017/18:RFR21	Seminarium om Agenda 2030
2017/18:RFR22	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning med anledning av Riksrevisorernas årliga rapport 2018 och Riksrevisionens uppföljningsrapport 2018
2017/18:RFR23	KULTURUTSKOTTET Öppet seminarium om Efter #metoo – hur går vi vidare?
2017/18:RFR24	UTBILDNINGSPOLITISKA UTSKOTTET Studie- och yrkesvägledning i grundskolan och gymnasieskolan – en uppföljning
2017/18:RFR25	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om fossilfria drivmedel för att minska transportsektorns klimatpåverkan
2017/18:RFR26	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om anpassning av väg och järnväg till ett förändrat klimat

2018/19:RFR1	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 8 november 2018
2018/19:RFR2	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om finansiell stabilitet den 5 februari 2019
2018/19:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om transportsektorns bidrag till att uppfylla klimatmålen
2018/19:RFR4	SKATTEUTSKOTTET En utvärdering av personalliggarsystemet
2018/19:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 7 mars 2019
2018/19:RFR6	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning den 2 maj om Riksbankens rapport Redogörelse för penningpolitiken 2018
2018/19:RFR7	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2019
2018/19:RFR8	KULTURUTSKOTTET Att redovisa resultat – En uppföljning av regeringens resultatredovisning av utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid
2018/19:RFR9	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets utvärdering av personalliggarsystemet
2018/19:RFR10	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om skogen som resurs och livsmiljö

2019/20:RFR1

FINANSUTSKOTTET

Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 24 september
2019